

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych 2011-2020

Wołów 2011

Spis treści

Wstęp.....	3
Rozdział I. Charakterystyka powiatu wołowskiego.....	5
1. Powiat wołowski, położenie i podstawowe dane statystyczne.....	5
2. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej.....	8
3. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.....	11
Rozdział II. Pomoc społeczna w powiecie wołowskim.....	12
1. Współpraca podmiotów lokalnej pomocy społecznej.....	12
1.1 Pomoc społeczna.....	14
1.2 Kadra pomocy społecznej.....	16
2. Zjawiska społeczne zagrażające mieszkańcom powiatu wołowskiego.....	17
2.1 Ubóstwo.....	17
2.2 Bezrobocie.....	18
2.3. Niepełnosprawność.....	20
2.4 Starość.....	29
2.5 Uzależnienia.....	35
2.6 Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.....	40
2.7 Przemoc w rodzinie.....	40
2.8 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	43
3. Opieka nad dzieckiem i rodziną.....	46
4. Opieka medyczna.....	57
Rozdział III. Strategia powiatu wołowskiego.....	62
1. Analiza SWOT.....	62
2. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia.....	63
3. Analiza SWOT – mocne i słabe strony.....	65
4. Strategia i cele strategiczne.....	67
5. Ewaluacja - monitoring i realizacja celów strategicznych.....	78
Zakończenie.....	79

Wstęp

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U z 2009 Nr 175, poz. 1362 ze zmianami) pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, która ma na celu umożliwienie rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których sami nie są w stanie pokonać.

Na organach jednostek samorządu terytorialnego oraz na administracji rządowej spoczywa obowiązek realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obligatoryjnym zadaniem własnym powiatu zgodnie z art.19 ustawy o pomocy społecznej, która określa sposób realizacji tego zadania. Strategia powinna uwzględnić programy pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych oraz inne programy mające na celu integrację osób i rodzin z grup zagrożonych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym priorytety w przyszłych działaniach powiatu w zakresie polityki społecznej do roku 2020. Ma ona również pomóc w umocnieniu prawnym konkretnych działań i projektów.

Konstruując strategię rozwiązywania problemów społecznych powiatu wołowskiego należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców powiatu. Analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu wołowskiego jest spójna z następującymi dokumentami:

- Narodowym Planem Rozwoju 2007-2013, który jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja NPR ma spowodować skuteczne włączenie Polski w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w UE

stwarza naszemu krajowi ogromną szansę na zmniejszenie dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw.

- Narodową Strategią Integracji Społecznej, której cele wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej, przyjętej w 2004 roku.

- Narodową Strategią Ram Odniesienia 2007-2013, która stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS). „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” określają działania o charakterze rozwojowym, w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia.

- Dolnośląską Strategią Integracji Społecznej na lata 2005-2013, która jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań Samorządu Województwa Dolnośląskiego w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona integralną część Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz jest próbą odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć, by mieszkańcy województwa mogli w sposób jak najpełniejszy zaspokoić swe potrzeby i realizować własne scenariusze życiowe.

Niniejsza strategia jest powiązana z gminnymi strategiami rozwiązywania problemów społecznych, została opracowana w oparciu o materiały zebrane w toku konsultacji z Powiatowym Urzędem Pracy w Wołowie, Ośrodkami Pomocy Społecznej działającymi w Powiecie Wołowskim, Sądem Rejonowym w Wołowie, Komendą Powiatową Policji w Wołowie, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i przedstawicielami innych instytucji związanych z pomocą społeczną oraz samorządem powiatu wołowskiego.

Tworząc Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych kierowano się ideą wyrażoną hasłem:

**„Wzmocnienie kompleksowego wsparcia rodziny
w powiecie wołowskim,,**

Rozdział I. Charakterystyka powiatu wołowskiego

1. Powiat wołowski, położenie i podstawowe dane statystyczne

Powiat wołowski jest jednym z 29 powiatów należących do województwa dolnośląskiego. Powiat graniczy od wschodu z powiatem trzebnickim, od północy z powiatem górowskim, od zachodu z powiatem lubińskim, a od południa z powiatami średzkim i legnickim. Spośród różnych elementów określających położenie powiatu wołowskiego wyróżnić należy przebiegający przez teren powiatu szlak kolejowy Wrocław - Szczecin i Kraków - Berlin, szlak drogowy Wrocław - Lubin - Zielona Góra oraz szlak wodny - rzekę Odrę.

Wołów - stolica powiatu, oddalony jest niespełna 40 km od Wrocławia. Przemysł, turystyka, rolnictwo, wytwórczość rolno-spożywcza, drzewna, handel oraz usługi - to główne kierunki rozwoju. Powiat Wołowski wyróżnia się dobrą infrastrukturą techniczną i społeczną. Dla nowych inwestycji istnieją rezerwy terenowe, dogodnie usytuowane na terenie poszczególnych gmin.

Atrakcyjne turystycznie tereny powiatu obfitują w liczne lasy z ciągiem wydm, siecią rzek i starorzeczy oraz kompleksami stawów. Walory krajobrazu, przyrody i zachowane ślady dawnej kultury zadecydowały o tym, że w gminach Wołów i Wińsko na obszarze 8000 ha utworzono Park Krajobrazowy "*Dolina Jezierzycy*". Na granicy gmin Brzeg Dolny i Oborniki Śląskie istnieje Rezerwat Przyrody "*Jodłowice*" - występuje tam bór jodłowy podlegający ochronie ze względu na wiekowe gatunki drzew.

Wiele atrakcji w powiecie wołowskim wiąże się z bogatą historią tego regionu. Do najciekawszych zabytków w Wołowie należą: m.in. XV-wieczny ratusz, mury obronne oraz zamek piastowski (dziś siedziba władz powiatu), kościoły z XIV i XVII wieku, w Wińsku - XIV-wieczny kościół pw. Św. Trójcy oraz klasztor oo. Karmelitów w Głębowicach, w Konarach zaś obelisk ku czci F.K. Acharda, twórcy europejskiego cukrownictwa buraczanego. W Brzegu Dolnym zachował się m. in. zespół pałacowo-parkowy założony w XVIII w. oraz kościoły XVI i XVII. Niewątpliwie najcenniejszym zabytkiem w regionie jest położony na prawym brzegu Odry Pocysterski Zespół Pałacowo-Klasztorny, będący jednym

z największych barokowych założeń klasztornych w Europie.

źródło: www.gminy.pl

Powiat wołowski swoim zasięgiem obejmuje trzy gminy:

- **Wołów;**
- **Brzeg Dolny;**
- **Wińsko;**

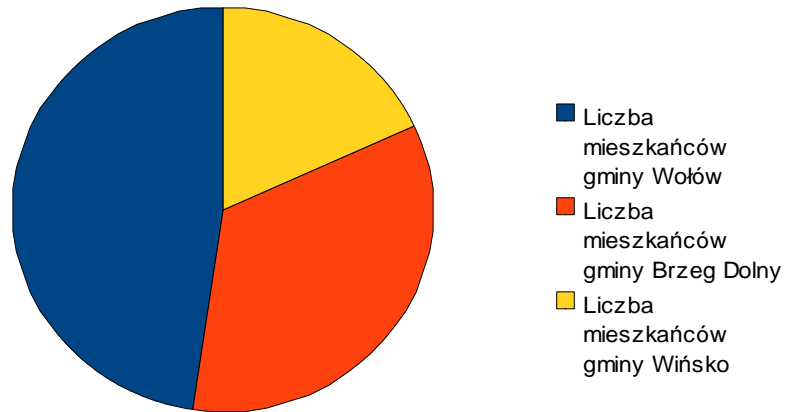
Miejsko-wiejska gmina Wołów wykazuje charakter przemysłowo-rolniczy. Miejsko-wiejska gmina Brzeg Dolny, która jest usytuowana najbliżej aglomeracji wrocławskiej, jest jednym z ważniejszych ośrodków przemysłowych na mapie Dolnego Śląska, z największym centrum przemysłu na terenie powiatu. Zachodnia część gminy ma z kolei charakter rolniczy.

Najbardziej na północ położona gmina powiatu wołowskiego – Wińsko, należy do gmin typowo rolniczych. Gmina leży w strefie rolno-leśnej i rekreacyjnej, w strefie działań zmierzających do objęcia ochroną i utworzenia korytarzy ekologicznych i zalesień. Powiat wołowski obejmuje powierzchnię 675 km², z czego: gmina Brzeg Dolny – 94,4 km², gmina Wołów - 331,1 km² natomiast gmina Wińsko – 249,5 km².

Ogólna liczba ludności powiatu wołowskiego wynosi 47 344 mieszkańców

a gęstość zaludnienia stanowi 70 osób na km².

Rysunek 1 Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na gminy)

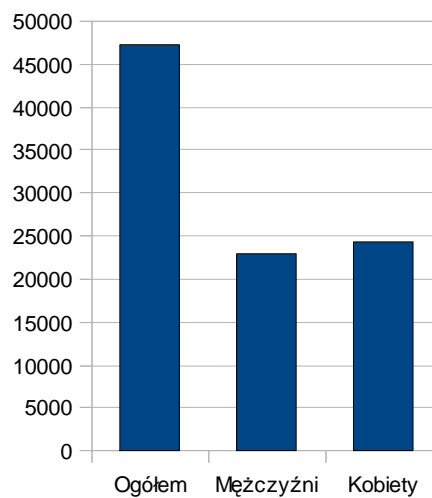
źródło: dane Urzędu Statystycznego

Tabela nr 1 Liczba ludności powiatu wołowskiego z podziałem na płeć (dane na dzień 31.08.2010 r)

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
47.344	23.027	24.317

źródło: dane Urzędu Statystycznego

Rysunek 2 Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na płeć)

źródło: dane Urzędu Statystycznego

2. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej

Do zadań samorządu terytorialnego należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, a w szczególności zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, min.: z zakresu zdrowia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, utrzymania dróg publicznych, ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Szczegółowe zadania dotyczące pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami). Analizując ten akt prawny możemy określić, że podstawowe zadania powiatu dzieli się na zadania własne i zadania z zakresu administracji rządowej.

Zadania własne powiatu to:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponad gminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub ośrodki wychowawcze;
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mających trudności w integracji ze środowiskiem;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponad gminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek

- organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
  - sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
  - sporządzanie bilansu potrzeb powiatu, w zakresie pomocy społecznej;
  - utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o *powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia*;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a ustawy o pomocy społecznej, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej;
- finansowanie pobytu w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców niewymienionych w art. 5 ustawy o pomocy społecznej;
- realizacja zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecenie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym niepubliczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze wyznaczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

3. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 214 poz.1407 ze zmianami). Zgodnie z powyższą ustawą do zadań powiatu należy:

- opracowywanie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
  - rehabilitacji społecznej,
  - rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
  - przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizowaniu programów;
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- dofinansowanie do :
  - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
  - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych;
  - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów;
  - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;
  - rehabilitacji dzieci i młodzieży;
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób

- niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;
- kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
  - współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
  - doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
  - współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych;
  - powołanie powiatowych zespołów d/a orzekania o niepełnosprawności.

Rozdział II. Pomoc społeczna w powiecie wołowskim

1. Współpraca podmiotów lokalnej pomocy społecznej

Współpracę podmiotów lokalnej pomocy społecznej organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współdziałając w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Na terenie powiatu wołowskiego znajduje się wiele instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej. Należą do nich:

Instytucje publiczne wykonujące zadania określone ustawami:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wołowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzegu Dolnym,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wińsku,
- Powiatowa Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Godzięcinie,
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Wiosna”

w Krzydlinie Małej,

- Placówka Rodzinna Nr 1 w Wołowie,
- Placówka Rodzinna Nr 2 w Wołowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Wołowie oraz Filia PUP w Brzegu Dolnym,
- Środowiskowy Hufiec Pracy w Wołowie,
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Wołowie,
- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lubiążu,
- Powiatowy Ośrodek Wsparcia - Środowiskowy Dom Samopomocy w Wołowie,
- Powiatowy Ośrodek Wsparcia Dziennego „Nasz Dom” w Wołowie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Brzeg Dolnym,
- Powiatowe Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Wołowie,
- Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich w Wołowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Wołowie,
- Komisariat Policji w Brzegu Dolnym.

Zakres współpracy określony jest ustawowymi zadaniami, jakie ma wykonywać dana jednostka. Dotyczy również innych działań, które podejmowane są w związku z wynikającymi potrzebami społeczności lokalnej.

Organizacje pozarządowe, które w ramach działań statutowych zajmują się problematyką pomocy społecznej:

- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Wołowie,
- Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Wychowawczy przy Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych w Wołowie,
- Polski Związek Niewidomych – Koło Terenowe w Wołowie,
- Dolnobrzeskie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych w Wołowie,
- Parafialny Zespół Caritas w Wołowie przy parafii p. w. Św. Wawrzyńca,
- Parafialny Zespół Caritas w Wołowie przy parafii p. w. K. Boromeusza,
- Stowarzyszenie Rodzinie dla Dzieci w Wołowie,

- Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” w Brzegu Dolnym,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Wołowie,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Brzegu Dolnym,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Oddziału Rejonowego w Wołowie,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Brzegu Dolnym,
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, Zarząd Koła Miejsko-Gminnego w Wołowie,
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, Zarząd Koła Terenowego w Brzegu Dolnym,
- Stowarzyszenie Pomocy „PRO BONO” w Brzegu Dolnym.

1.1 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest fragmentem polityki społecznej państwa, ostatnim ogniwem w polityce socjalnej państwa powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Na terenie powiatu wołowskiego funkcjonują trzy Ośrodki Pomocy Społecznej w Wołowie, Brzegu Dolnym oraz Wińsku realizujące zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Analizując zgromadzone dane można stwierdzić, iż ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej na przełomie ostatnich lat wzrosła o czym świadczą dane zawarte w tabeli nr 3. Rodziny objęte opieką ośrodków pomocy społecznej korzystają w ciągu roku wielokrotnie z różnego rodzaju świadczeń. Liczbę osób i powody przyznawania pomocy przedstawia tabela nr 4.

Tabela nr 3 Struktura rodzin objętych pomocą ośrodków pomocy społecznej w 2010 r.

Gminy	Ilość rodzin korzystających z pomocy	
	wielodzietnych	niepełnych
Wołów	76	89
Brzeg Dolny	18	65
Wińsko	23	25

źródło: na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wołowskiego

Tabela nr 4 Powody i liczba osób korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej z podziałem na gminy w roku 2010

Gminy	Ubóstwo	Sieroctwo	Bezdomność	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała lub ciężka choroba	Przemoc w rodzinie	Ochrona macierzyństwa	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp.	Alkoholizm	Narkomania	Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego
Wołów	843	0	35	1149	490	287	11	355	274	104	4	14	56
Brzeg Dolny	849	0	0	988	309	263	6	229	411	62	9	24	11
Wińsko	739	0	0	759	359	598	9	117	332	119	0	0	144
RAZEM	2431	0	35	2896	1156	1148	26	701	1017	286	13	38	211

źródło: na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wołowskiego

Tabela nr 5 Liczba dożywianych dzieci w powiecie wołowskim z podziałem na gminy w latach 2009 - 2010

	Liczba dożywianych dzieci	
	2009	2010
Wołów	1304	1405
Brzeg Dolny	242	236
Wińsko	272	226
Razem	1818	1867

źródło: na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wołowskiego

Jak wynika z powyższych danych, w roku 2010 r. w powiecie wołowskim dożywianych było ogółem **1.867** dzieci.

1.2 Kadra pomocy społecznej

Zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej do zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy m.in. szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu oraz doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.

Obecnie występuje duże zapotrzebowanie na podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Właściwe przygotowanie kadr umożliwi podejmowanie działań, które coraz wszechstronniej będą wspierały prawidłowy rozwój dziecka i rodziny oraz innych grup społecznych w środowisku lokalnym oraz organizowanie wszechstronnej pomocy w sytuacjach kryzysowych.

Skuteczna realizacja tego zadania przede wszystkim:

- poprawi standard świadczonych usług,
- pomoże stworzyć lokalny zintegrowany system pomocy społecznej na rzecz wspierania grup społecznych oraz w tworzeniu lokalnych programów samopomocowych,
- pozwoli na udzielanie wyspecjalizowanej pomocy.

Tabela nr 6 Liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej w powiecie wołowskim

	Wołów	Brzeg Dolny	Wińsko	Razem
pracownicy ogółem	23	30	11	64
w tym pracownicy socjalni	14	6	5	25

źródło: na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wołowskiego

2. Zjawiska społeczne zagrażające mieszkańcom powiatu wołowskiego

Do podstawowych problemów, z którymi radzić sobie muszą mieszkańcy powiatu wołowskiego należy: ubóstwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm. Problemy te wytypowane zostały na podstawie danych uzyskanych z instytucji z terenu powiatu wołowskiego, zajmujących się pomocą i wsparciem rodzin. Poniżej omówione zostaną te problemy, natomiast kierunki działań i sposoby radzenia sobie z nimi przedstawione zostały w dalszych rozdziałach dokumentu.

2.1 Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych niezbędnych potrzeb. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryją się poza wyżywieniem również takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, uzyskanie wykształcenia.

Ubóstwo jest jedną z podstawowych przyczyn przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu wołowskiego. Formami pomocy skierowanymi do osób ubogich są: zasiłki okresowe, zasiłki celowe, zasiłki celowe na żywność oraz dożywianie.

Tabela nr 7 Liczba udzielonych świadczeń z tytułu ubóstwa w latach 2008-2010

gmina	2008	2009	2010
Wołów	1013	876	961
Brzeg Dolny	762	922	966
Wińsko	1674	1527	1222
Razem	3449	3325	3149

źródło: na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wołowskiego

Z analizy danych wynika, iż na terenie gminy Wołów, Brzeg Dolny i Wińsko znaczny odsetek osób ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej jako powód podaje ubóstwo.

Na terenie powiatu wołowskiego udzielana jest pomoc najuboższym mieszkańcom powiatu przez Parafialne Zespoły Caritas. Przy parafii pod wezwaniem Św. Wawrzyńca w Wołowie, który działa od 5 lat zespół udziela wsparcia i pomocy w formie żywności. Liczba osób, które skorzystały z pomocy w roku 2009 wynosiła 270, w roku 2010 -250 osób. Z Parafialnym Zespołem współpracuje młodzież z Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Wołowie oraz inne szkoły z powiatu wołowskiego. Pomocy takiej udziela również parafia p.w. św. Karola Boromeusza w Wołowie. W roku 2010 udzieliła pomocy 380 najuboższym mieszkańcom swojej parafii na kwotę 36 tys. zł. w postaci produktów żywnościowych np. cukier, gotowe dania, dżem, mąka, makaron. Środki finansowe na ten cel parafie pozyskały w ramach „pomocy z Unii Europejskiej” przeznaczonej dla Caritas Polska.

2.2 Bezrobocie

Bezrobocie jest kolejnym zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne i jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej w powiecie wołowskim. Czas pozostawania osoby bez pracy ma wpływ na funkcjonowanie, postrzeganie jednostki przez otoczenie jak i przez samego siebie, im dłużej pozostaje się bez pracy tym mniejsze prawdopodobieństwo jej znalezienia.

Tabela nr 8 Liczba bezrobotnych z podziałem na gminy zarejestrowanych w powiecie wołowskim (dane za m-c grudzień 2010 r.)

gminy	ogółem	w tym z prawem do zasiłku	kobiet	w tym kobiet z prawem do zasiłku
Wołów	1871	298	962	147
Brzeg Dolny	988	199	533	107
Wińsko	738	102	399	43
Ogółem	3597	599	1894	297

źródło: na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Pracy w Wołowie

Jak wynika z danych stopa bezrobocia na terenie powiatu wołowskiego na koniec grudnia 2010 r. wynosiła 21,5 %. Osoby bezrobotne oraz poszukujący pracy zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołowie mogą skorzystać z podstawowych usług rynku pracy, takich jak:

- pośrednictwo pracy,
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa,
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy,
- organizacja szkoleń.

Instrumentami rynku pracy wspierającymi podstawowe usługi rynku pracy są:

- finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub miejsca pracy, odbywaniu stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego lub pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy;
- finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych poza miejscem stałego miejsca zamieszkania, w przypadku skierowania przez Powiatowy Urząd Pracy;
- dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
- refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłacanych składek na ubezpieczenie zdrowotne w związku z zatrudnieniem skierowanego

- bezrobotnego;
- finansowanie dodatków aktywizacyjnych;
- zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych;
- skierowanie do odbycia stażu;
- organizowanie i finansowanie przygotowania zawodowego dorosłych bezrobotnych;
- roboty publiczne.

Założenia powiatowego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2011-2020 zawarte są w „Strategii Rozwoju Powiatu Wołowskiego do 2020 roku”

2.3 Niepełnosprawność

Zgodnie z określonymi zadaniami osobom niepełnosprawnym zapewnia się warunki dla prawidłowej rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej, rozróżnia się:

Rehabilitację zawodową, która ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Do realizacji tych celów niezbędne jest:

- 1) dokonanie zdolności do pracy, w szczególności przez:
  - przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonywania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności,
  - ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań;

- 2) prowadzenie poradnictwa zawodowego uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia;
- 3) przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia;
- 4) dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie;
- 5) określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy, a w razie potrzeby - przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego itp.

Rehabilitację społeczną, która ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

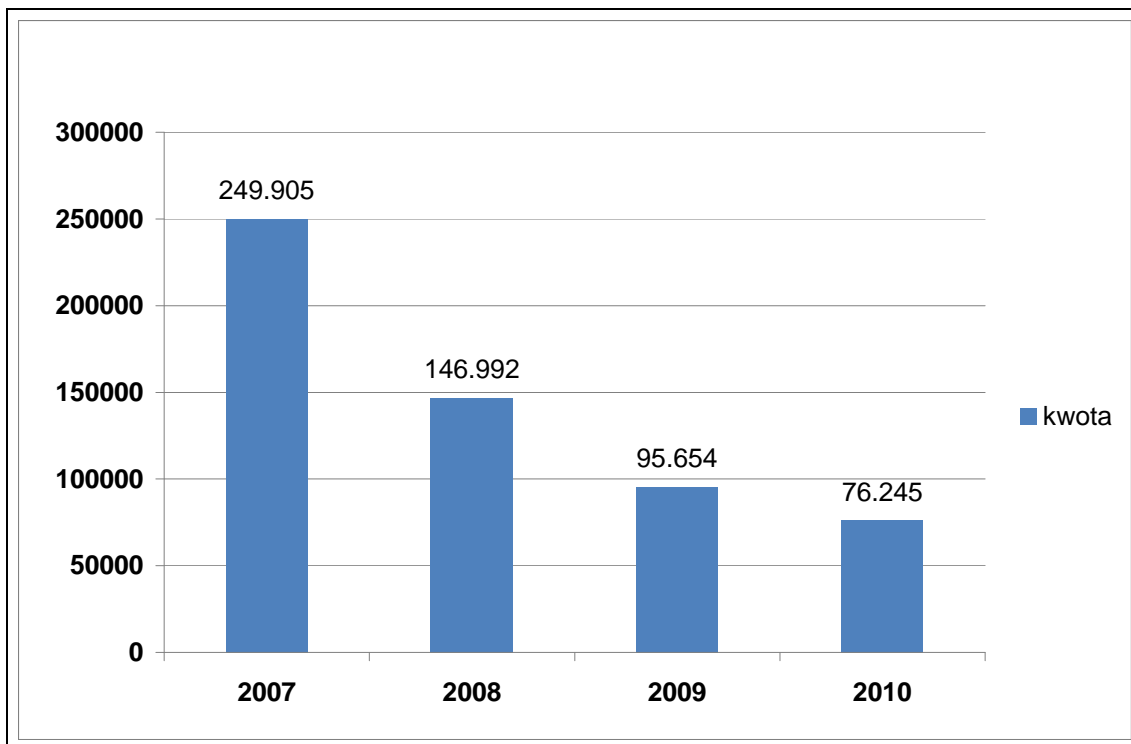
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, natomiast zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej realizuje – Powiatowy Urząd Pracy.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej wykonane w roku 2010 r. to:

- dofinansowanie do pobytu na turnusie rehabilitacyjnym osoby niepełnosprawnej i jej opiekuna,
- dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych,
- dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się,
- dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego,
- dofinansowanie do sportu, kultury i rekreacji i turystyki dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej.

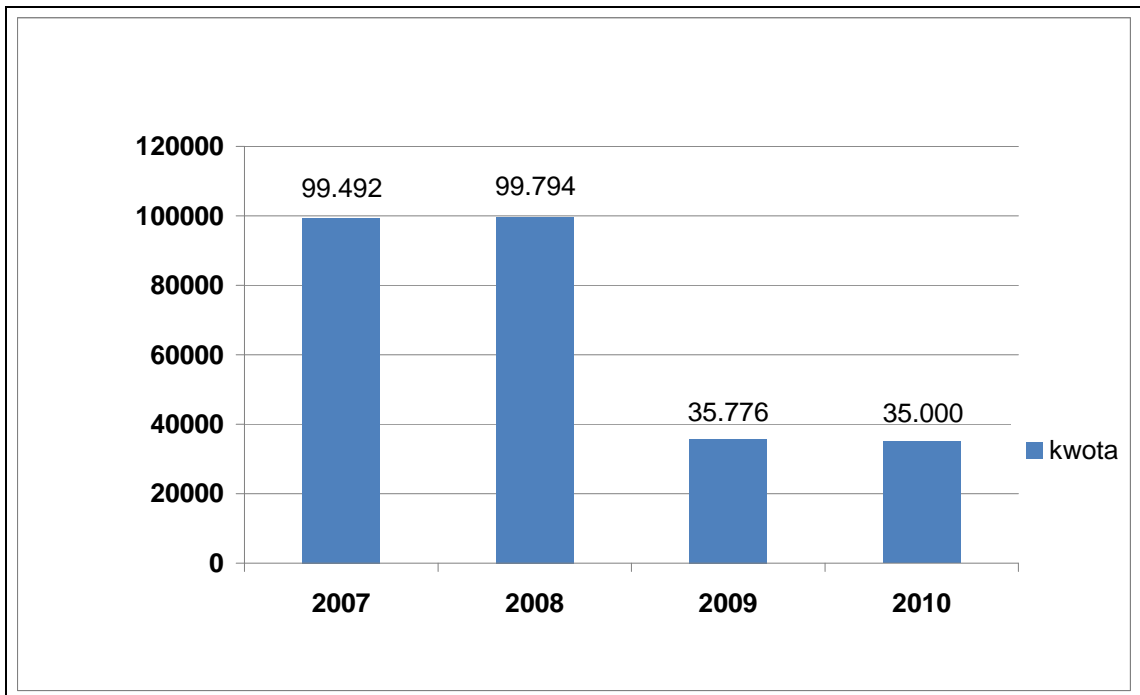
Poniższe tabele obrazują wysokość środków otrzymanych przez powiat wołowski z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2007-2010.

Rysunek nr 3 Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w latach 2007-2010 (w zł.)

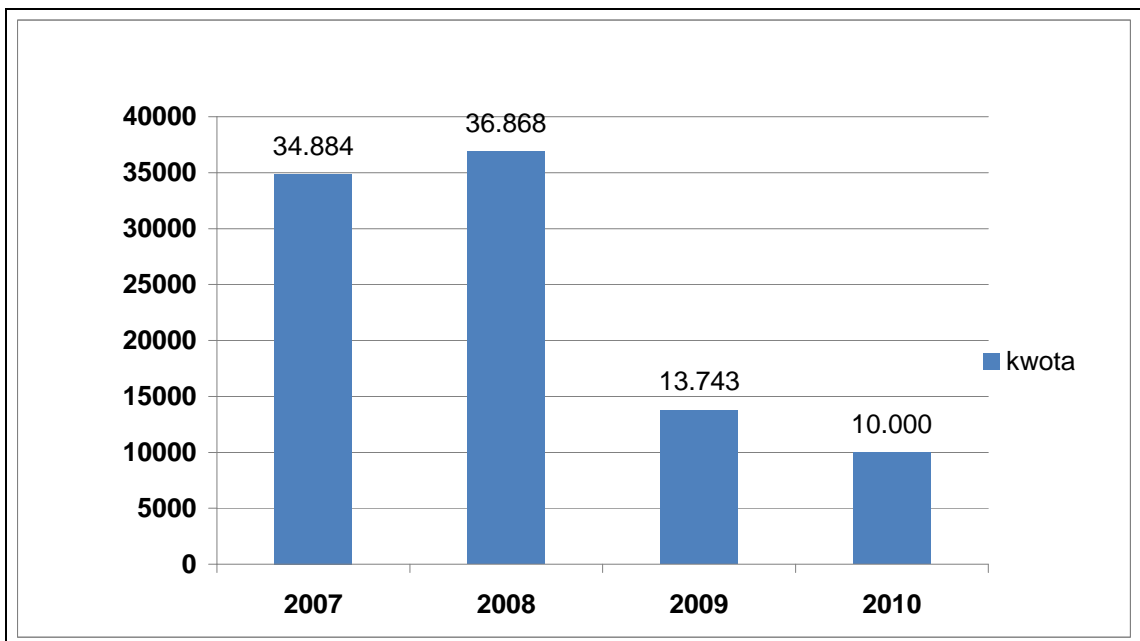
źródło: na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Wołowie

Rysunek nr 4 Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych w latach 2007-2010 (w zł.)

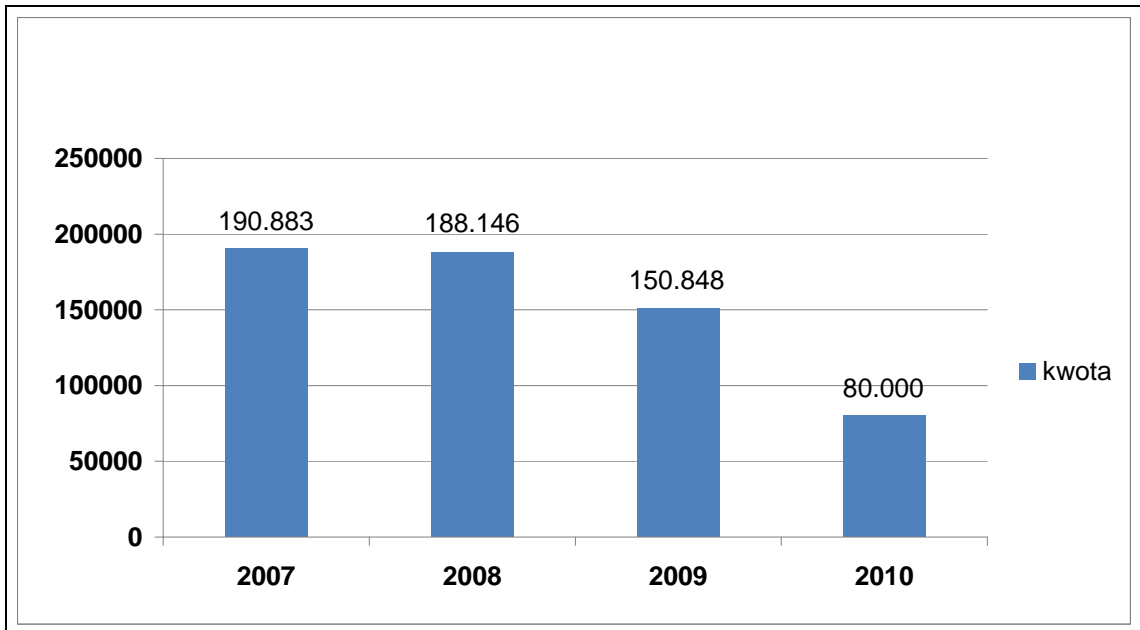
źródło: na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Wołowie

Rysunek nr 5 Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki w latach 2007-2010 (w zł.)

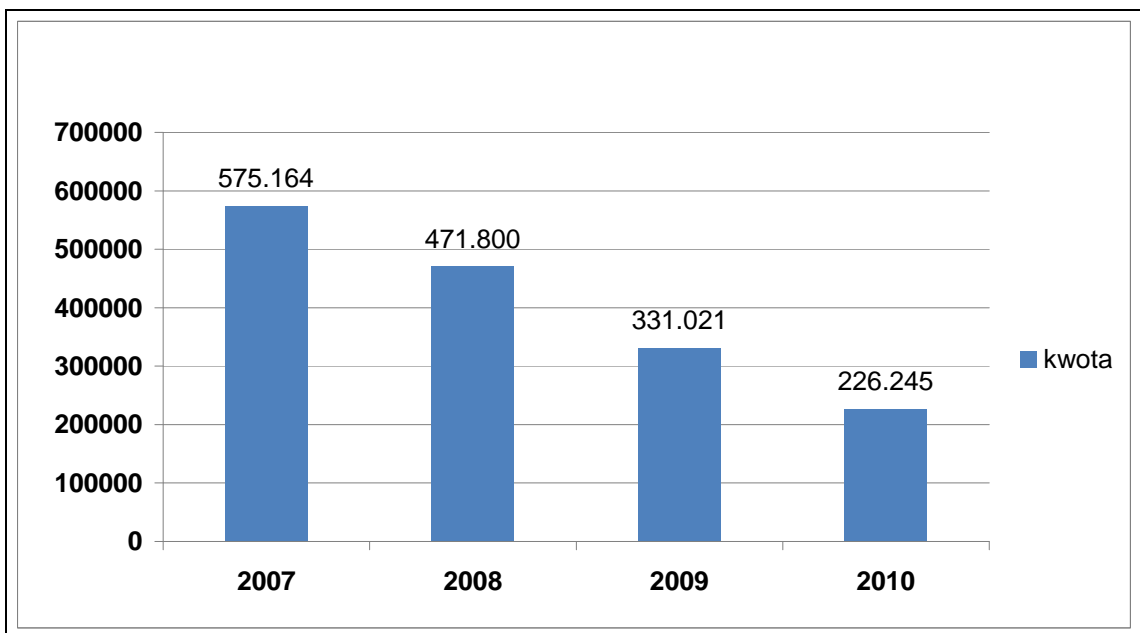
źródło: na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Wołowie

Rysunek nr 6 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2007-2010 (w zł.)

źródło: na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Wołowie

Rysunek nr 7 Ogółem wydane środki (w zł.) na rehabilitację społeczną w latach 2007-2010

źródło: na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Wołowie

Jak wynika z powyższych wykresów od roku 2009 powiat wołowski otrzymuje zmniejszone środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, które w znacznym stopniu ograniczają pomoc udzielaną

osobom niepełnosprawnym poprzez dofinansowanie do: turnusów rehabilitacyjnych, zakupu środków pomocniczych, przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego oraz likwidacji barier.

W zakresie przeprowadzonej analizy stwierdza się, iż na terenie powiatu wołowskiego większość budynków użyteczności publicznej jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych i są to np. windy lub platformy do przemieszczania osób niepełnosprawnych. W budynkach, które nie są dostosowane w związku z brakiem zgody konserwatora zabytków, zamontowane są specjalne dzwonki bezprzewodowe zainstalowane przed wejściem.

Podsumowując należy mieć na uwadze, iż zjawisko niepełnosprawności jest dużym problemem powiatu wołowskiego. Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością. Z drugiej strony przyczyną jest zmniejszenie dochodów, utrata pracy oraz ograniczenia aktywności zawodowej. Dotknięcie jednego z członków rodziny niepełnosprawnością jest sytuacją kryzysową. Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wynikają z trudności w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z braku zrozumienia ze strony ludzi zdrowych. Z tych powodów najważniejsze wydaje się więc stworzenie takiego systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych, który zagwarantuje lepsze usamodzielnienie, pełną integrację ze środowiskiem, a także będzie przeciwdziałał izolacji i marginalizacji tej grupy osób.

Na terenie powiatu wołowskiego działa również na potrzeby osób niepełnosprawnych **Powiatowy Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności**, do którego podstawowych zadań należy określanie niepełnosprawności (osoby poniżej 16 roku życia) lub stopnia

niepełnosprawności (osoby powyżej 16 roku życia) oraz orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień. Na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osoba niepełnosprawna może się ubiegać o uprawnienia dla celów: odpowiedniego zatrudnienia; szkolenia; uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej; konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze; korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji; uzyskania zasiłku stałego czy zasiłku pielęgnacyjnego; korzystania z karty parkingowej.

Poniższa tabela przedstawia ilość wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i zaliczeniu do osób niepełnosprawnych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wołowie.

Tabela nr 9 Ilość wydanych mieszkańcom powiatu wołowskiego orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i zaliczeniu do osób niepełnosprawnych w latach 2007- 2010

2007r.				2008r.				2009r.				2010r.			
osoby po 16 r. ż.			osoby przed 16 r.ż.	osoby po 16 r. ż.			osoby przed 16 r.ż.	osoby po 16 r. ż.			osoby przed 16 r.ż.	osoby po 16 r. ż.			osoby przed 16 r.ż.
znaczący	umiarkowany	lekki	niepełnosprawność	znaczący	umiarkowany	lekki	niepełnosprawność	znaczący	umiarkowany	lekki	niepełnosprawność	znaczący	umiarkowany	lekki	niepełnosprawność
118	96	97	100	111	77	70	128	118	115	133	114	164	129	184	125
ogółem 411				ogółem 386				ogółem 480				ogółem 602			

Źródło: na podstawie danych uzyskanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wołowie

Z powyższych danych wynika, iż w powiecie wołowskim w latach 2007-2008 spadła liczba osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności, natomiast od 2009 r. można zaobserwować tendencję wzrostową wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osobom powyżej 16 roku życia lub zaliczeniu do osób niepełnosprawnych osobom poniżej 16 roku życia.

W tworzeniu sprawnego i skutecznego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych ważne jest oparcie się o zasoby ludzkie i instytucjonalne działające na rzecz osób niepełnosprawnych dostępne na terenie powiatu wołowskiego. Można tu wyróżnić:

Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Lubiążu świadczący usługi w zakresie leczenia i terapii osób z zaburzeniami psychicznymi. W planach działania tej jednostki istnieją zamiary utworzenia oddziału opiekuńczo-leczniczego dla osób chorych psychicznie.

Działają również trzy środowiskowe domy samopomocy: w Brzegu Dolnym i dwa w Wołowie. Jednostki przeznaczone są dla osób z upośledzeniem umysłowym i z zaburzeniami psychicznymi. Do ich podstawowych zadań należy udzielanie wsparcia w poprawie funkcjonowania psychicznego, fizycznego i społecznego na poziomie dostępnym dla poszczególnych osób, poprzez umożliwienie udziału w różnego rodzaju zajęciach, np.

- rehabilitacja ruchowa,
- zajęcia sportowe i turystyka,
- zajęcia plastyczne, itp.

Zajęcia realizowane są w oparciu o indywidualne programy pomocy, przygotowywane przez asystenta prowadzącego wraz z domownikiem.

Celem działalności Środowiskowych Domów Samopomocy jest przede wszystkim usamodzielnienie osób w zakresie funkcjonowania indywidualnego i społecznego.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Brzegu Dolnym jest placówką dziennego pobytu dla osób upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym oraz chorych psychicznie, przewidziany jest dla 30-u osób.

Powiatowy Ośrodek Wsparcia - Środowiskowy Dom Samopomocy w Wołowie jest domem typu AB przeznaczonym dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i niepełnosprawnych psychicznie, Ośrodek przeznaczony jest dla 30 osób.

Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Niepełnosprawnych w Wołowie prowadzony jest przez Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Wołowie jest domem typu AB przeznaczonym dla osób niepełnosprawnych psychicznie

i upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym, przewidziany dla 20 osób.

Na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu wołowskiego działają również organizacje pozarządowe tj.: **Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Wołowie** liczy 73 członków, w tym 3 dzieci. Zarząd koła PZN w Wołowie pracuje społecznie, nie zatrudnia żadnej kadry specjalistycznej, ale w razie konieczności korzysta z kadry Okręgu Dolnośląskiego PZN we Wrocławiu. Celem działalności jest społeczna integracja, ochrona interesów społecznych oraz zwiększanie aktywności życiowej niewidomych. Koło terenowe współdziała z PZN we Wrocławiu w prowadzeniu rehabilitacji podstawowej, leczniczej, społecznej i zawodowej osób niewidomych poprzez prowadzenie własnych ośrodków leczniczo-szkoleniowo-rehabilitacyjnych, zaopatrzenie niewidomych w sprzęt rehabilitacyjny oraz inicjowanie i opiniowanie regulacji prawnych dotyczących osób niewidomych. Trzy razy w roku organizowane są spotkania ze wszystkimi członkami PZN koła terenowego w Wołowie, na których informuje się o zmianach statutowych i prawnych, organizowanych konkursach oraz planach działalności.

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Wołowie liczy 87 członków w tym 45 dzieci. Celem Stowarzyszenia jest prowadzenie działalności w sferze działań publicznych na rzecz osób niepełnosprawnych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej, reprezentowanie interesów osób niepełnosprawnych i koordynacja działań w tym zakresie. Stowarzyszenie poprzez prowadzenie działalności opiekuńczej, rehabilitacyjnej i terapeutycznej dąży do wyrównania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Przy stowarzyszeniu działa dzienny Ośrodek Wsparcia oraz dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Wychowawczy a w nim Placówka Niepubliczna dająca możliwość wypełniania obowiązku szkolnego osobom niepełnosprawnym.

Dolnobrzeskie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych działa na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, tworzenia warunków przestrzegania wobec nich praw

człowieka, prowadzenia ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym oraz wspiera ich rodziny.

Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych w Wołowie celem Stowarzyszenia jest integracja i organizowanie lokalnego środowiska osób niepełnosprawnych, popularyzowanie zasad akceptacji i tolerancji społecznej, udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie edukacji, rewalidacji i rehabilitacji, potrzeb socjalnych i duchowych a także w szczególności potrzeb wynikających z trudnej sytuacji życiowej oraz wspieranie realizacji zadań statutowych Zespołu Szkół Specjalnych w Wołowie. W stowarzyszeniu działa 31 osób.

Od roku 2003 na terenie powiatu wołowskiego działa **Powiatowa Społeczna Rada d/s Osób Niepełnosprawnych w Wołowie**. Rada powoływana jest zarządzeniem Starosty Wołowskiego na okres 4 lat. Do jej głównych zadań należy przede wszystkim:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ocena realizacji tych projektów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

2.4 Starość

Wzrastające zainteresowanie problematyką starości wiąże się z demograficznym faktem postępującego w coraz szybszym tempie starzenia się społeczeństw. Znaczenie nabiera pogląd, że starość stanowi tak samo istotny etap życia, jak każdy inny. Do zakresu zadań powiatu, jakie realizuje w odniesieniu do osób starszych należy min.:

- realizacja dla kombatantów i osób represjonowanych zadań w zakresie opieki zdrowotnej i usług opiekuńczych,

- organizacja na terenie powiatu obchodu rocznic w celu upamiętnienia walki o niepodległość Polski oraz uczczenia pamięci ofiar wojny i okresu powojennego,
- świadczenia pomocy w przygotowywaniu udokumentowanych wniosków o przyznanie w drodze wyjątku emerytur i rent,
- analiza sytuacji życiowej kombatantów i osób represjonowanych oraz podejmowanie w tym zakresie stosownych inicjatyw,

Na terenie powiatu wołowskiego osoby starsze zrzeszają się poprzez działalność: **Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, Zarząd koła terenowego w Brzegu Dolnym.** Działalność Koła polega przede wszystkim na pomocy w załatwianiu spraw osobistych ich członków. Członkowie Koła biorą udział w spotkaniach z młodzieżą szkolną a także organizują spotkania rocznicowe. Związek liczy 66 członków w tym 27 członków zwyczajnych i 39 członków podopiecznych.

Tabela nr 10 Liczba członków Związku Kombatantów w Brzegu Dolnym z podziałem na wiek i płeć (stan na dzień 31.12.2010 r.).

wiek	kobiety	mężczyźni
61-80 lat	38	1
81-91 lat	4	23

źródło: na podstawie danych uzyskanych ze Związku Kombatantów

Koło utrzymuje się ze składek członkowskich z czego 50% dochodu odprowadzanych jest do Zarządu Wojewódzkiego. Taki stan finansowy powoduje duże trudności w wykonywaniu zadań statutowych, a co za tym idzie małą pomoc członkom Koła.

Kolejny to **Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, Zarząd Koła Miejsko-Gminnego w Wołowie,** działalność Koła polega na informowaniu członków i podopiecznych o sposobach otrzymywania pomocy finansowej, nadzorowania przestrzegania zapisów ustaw dotyczących służby zdrowia. Obecnie w Kole zapisanych jest 48 członków zwyczajnych i 125 członków podopiecznych.

Tabela nr 11 Liczba członków zwyczajnych Związku Kombatantów w Wołowie z podziałem na wiek i płeć (stan na dzień 31.12.2010 r.).

wiek	kobiety	mężczyźni
do 80 lat	1	0
81-90 lat	5	30
powyżej 90 lat	2	10

źródło: na podstawie danych uzyskanych ze Związku Kombatantów

Innym Związkiem działającym na terenie powiatu wołowskiego jest **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Brzegu Dolnym**. Zrzesza on emerytów, rencistów i inwalidów w celu:

- poprawienia ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współpracę z organami władzy i administracji publicznej oraz z organizacjami społecznym, gospodarczymi i spółdzielczymi;
- organizowania życia kulturalnego i artystycznego – organizuje turnusy wypoczynkowe

Związek czyni starania w celu otrzymania darowizn, dotacji i subwencji w celu realizowania celów i zadań statutowych. Na koniec roku 2010 do Związku należało 628 osób w tym 480 kobiet i 148 mężczyzn. Z czego 71 członków posiada orzeczenie o niepełnosprawności w znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Tabela nr 12 Liczba członków Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Brzegu Dolnym z podziałem na wiek .

wiek	liczba osób
do 50 lat	12
do 60 lat	145
do 70 lat	280
powyżej 70	191

źródło: na podstawie danych własnych uzyskanych ze Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów

Na terenie Wołowa działa **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów**. Związek zrzesza emerytów, rencistów i inwalidów w celu poprawienia ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami. Celem związku jest organizowanie życia kulturalnego emerytów, rencistów i inwalidów, organizowanie spotkań, wycieczek. Jednocześnie reprezentuje interesy swoich członków wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzuje ich problemy wśród społeczeństwa. Dodatkowo związek prowadzi działalność charytatywną i udziela pomocy członkom związku w sprawach socjalno-bytowych. Organizuje i prowadzi biblioteki, czytelnie i kluby oraz zespoły artystyczne oraz współdziała w ich prowadzeniu.

Poprawienie się warunków bytowania prowadzi do coraz dłuższego życia. Ludzie w starszym wieku wymagają specyficznych form pomocy, których celem jest jak najdłuższe utrzymanie ich we własnym środowisku rodzinnym i sąsiedzkim. Rehabilitacja seniorów zyskuje coraz bardziej na znaczeniu. Osoby starsze często wymagają opieki całodobowej, co w kontekście długiego okresu oczekiwania oraz braku środków zarówno u osób zainteresowanych, jak i w strukturze gmin, z których dana osoba pochodzi, stwarza konieczność utworzenia ośrodka zapewniającego taką pomoc i opiekę.

W zakresie prowadzenia opieki całodobowej, obejmującej świadczenia o charakterze pielęgnacyjnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym działania podejmuje m.in. na terenie powiatu wołowskiego **Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy**, który jest jedną ze struktur Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Powiatowe Centrum Medyczne. Jego głównym zadaniem jest pomoc osobie starszej, chorej i niepełnosprawnej w uzyskaniu maksymalnej sprawności i samodzielności. Opieką zakładu objęte są osoby z rozpoznaną chorobą przewlekłą, wymagające całodobowych świadczeń pielęgnacyjnych, które w ocenie skalą Barthel otrzymały do 40 pkt (skala oceniająca stopień sprawności pacjenta). Z chwilą poprawy sprawności w funkcjonowaniu, a tym samym uzyskaniu więcej niż 40 pkt osoba zostaje wypisana. Z powodu dysponowania zbyt małą liczbą miejsc w stosunku do zapotrzebowania

utworzyła się lista oczekujących. W styczniu 2011 r. na liście oczekujących znajdowało się 38 osób, w tym 19 z powiatu wołowskiego.

Tabela nr 13 Liczba osób przyjętych do Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w latach 2008-2010

rok	liczba osób przyjętych w latach 2008-2010
2008	104 (w tym 62 powiat wołowski)
2009	93 (w tym 54 powiat wołowski)
2010	100 (w tym 65 powiat wołowski)

źródło: dane własne ZPO

Opieką zakładu objęte są osoby nie kwalifikujące się do leczenia szpitalnego, ale wymagające stałej, profesjonalnej opieki dla podtrzymania zdrowia i bezpieczeństwa. W ramach swojej działalności Zakład prowadzi również działalność pielęgnacyjną polegającą na opiece chorego w domu, tzw. opieka domowa. Forma ta jest uzupełnieniem działań pielęgniarstwa środowiskowego i pomocy społecznej, dlatego też jej rozwinięcie może być dobrym rozwiązaniem problemów ludzi starszych – osoba dłużej pozostaje w środowisku domowym, gdzie czuje się najlepiej.

Tabela nr 14 Liczba osób objętych opieką domową Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w latach 2008-2010

rok	liczba osób objętych opieką domową w latach 2008-2010
2008	33 osoby
2009	45 osoby
2010	44 osoby

źródło: dane ZPO

Na terenie gminy Wołów od czterech lat działa filia **Uniwersytetu Trzeciego Wieku** adresowana dla osób w wieku emerytalnym.

Celem uniwersytetu jest integracja i aktywizacja wszystkich tych, którzy w czasie jesieni swojego życia chcą być nadal sprawni intelektualnie i fizycznie oraz żyć efektywnie i „wciąż wrywać się do przodu”.

W programie zajęć są:

- wykłady otwarte;
- seminaria;
- lektorat z języka niemieckiego i angielskiego;
- edukacja komputerowa i ekologiczna;
- zajęcia sportowe, joga, pilates;
- nordic walking;
- grupowe wyjazdy na basen do Brzegu Dolnego;
- warsztaty artystyczne.

Wszystkie zajęcia oprócz sportowych odbywają się w Szkole Społecznej w Wołowie. Zajęcia prowadzone są w systemie semestralnym i tak też opłacane przez studentów. Słuchacz wnosi co miesięczną stałą opłatę 30 zł. za wszystkie zajęcia. Słuchacze otrzymują legitymacje i dyplomy po ukończeniu studiów. Uniwersytet Trzeciego Wieku korzysta z pomocy wykładowców akademickich oraz zaproszonych osobistości kultury, polityki i gospodarki. Zajęcia odbywają się w godzinach popołudniowych tak aby każdy słuchacz mógł skorzystać z ich szerokiego wachlarza. Obecnie na zajęcia uczęszcza 68 osób w wieku emerytalnym z terenu powiatu wołowskiego.

Na terenie gminy Brzeg Dolny działa również od 2007 r. Stowarzyszenie Lokalny Uniwersytet Trzeciego Wieku. Stowarzyszenie prowadzi wykłady, warsztaty i spotkania. Pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, oraz wspiera osoby w wieku emerytalnym. Obecnie Stowarzyszenie liczy 25 osób.

Celem **Uniwersytetu Trzeciego Wieku** jest podejmowanie działań zapobiegających marginalizacji ludzi starszych, przede wszystkim poprzez stworzenie warunków do realizacji ich aspiracji oświatowych, kulturalnych, rekreacyjnych oraz upowszechniania profilaktyki gerontologicznej i reumatologicznej. Główną ideą powstania Uniwersytetu Trzeciego Wieku jest uaktywnianie starszej grupy mieszkańców, żeby nie ograniczali się tylko do

spędzania czasu w klubach seniora, ale również mogli poszerzyć swoją wiedzę poprzez uczestnictwo w zajęciach. Zajęcia pozwalają na poszerzenie wiedzy, zaspokojenie zainteresowań, poznanie nowych osób oraz nawiązanie przyjaźni.

2.5 Uzależnienia

Negatywne zjawiska społeczne są często konsekwencją braku umiejętności radzenia sobie z problemami i stresem. Uzależnienie jest bardzo ważnym problemem społecznym, którego specyfika wyraża się nie tylko w szczególnym zagrożeniu zdrowia, ale również w zagrożeniu dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także w zagrożeniu prawidłowego funkcjonowania rodziny. Zagrożenie uzależnieniem dotyczy wszystkich grup społecznych bez względu na region, wiek, posiadane wykształcenie, status finansowy, pochodzenie rodzinne, itp.

Alkoholizm

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lubiążu w roku 2010 leczeniu na oddziale odwykowym o wzmocnionym zabezpieczeniu dla młodzieży poddanych zostało 121 osób w tym 2 osoby z powiatu wołowskiego. W latach 2008-2010 szpital nie posiadał oddziału odwykowego dla dorosłych. Liczba leczonych osób porównywalna jest z latami poprzednimi. W ramach swojej działalności Szpital prowadzi terapię z której korzystają wszyscy pacjenci objęci leczeniem. Zakres proponowanej pomocy obejmuje stacjonarną i ambulatoryjną opiekę zdrowotną, w szczególności poprzez:

- świadczenia poradni zdrowia psychicznego dla dorosłych, porady, wizyty domowe lub środowiskowe oraz sesje psychoterapii (liczba osób leczonych psychicznie w latach 2008-2010 wynosiła 4926 osób w tym 548 z powiatu wołowskiego);
- świadczenia odwykowe w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia dla nieletnich: diagnostyka i leczenie osób z zaburzeniami psychicznymi, wobec których jest wykonywany środek leczniczy w oddziale dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

W gminach działają Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmujące się przede wszystkim promowaniem zdrowego stylu życia, zmniejszaniem ilości spożywanego alkoholu przez młodzież, zmniejszaniem ilości nowych przypadków uzależnień, ochroną rodzin przed przemocą domową, również inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W szczególności komisje inicjują takie zadania, jak:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych,
- udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej i informacyjnej,
- ustalanie szczegółowych zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży alkoholu,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

W ramach swojej działalności Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych corocznie zobowiązane są do tworzenia Gminnych Programów Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi, które przyjmowane są przez Rady Gmin.

Tabela nr 15 Liczba osób zarejestrowanych w GKRPA w 2010 r.:

	Wołów	Brzeg Dolny	Wińsko
liczba osób	70	160	90

źródło: dane GKRPA

Poradnia Leczenia Uzależnień w Brzegu Dolnym przy NZOZ-ie jest placówką działającą na cały powiat wołowski. Placówka przyjmuje osoby uzależnione od alkoholu chcące leczyć się dobrowolnie i osoby zobowiązane przez Sąd do leczenia. Corocznie rejestruje się ok. 100 takich osób. Osoby leczące się dobrowolnie stanowią mniejszość. Wśród osób uzależnionych od alkoholu i zobowiązanych do leczenia znaczną grupę stanowią sprawcy

przemocy oraz osoby z syndromem DDA. Placówka oferuje:

- diagnozę uzależnienia od alkoholu;
- psychologiczną ocenę stanu psychicznego pacjenta;
- terapię motywującą do leczenia;
- doprowadzenie do autodiagnozy;
- naukę umiejętności utrzymywania abstynencji;
- osobiste programy terapii;
- wzmocnienie własnych zasobów;
- terapie nawrotów picia;
- sesje rodzinne;
- pomoc psychologiczna dla DDA.

Praca z pacjentem odbywa się głównie indywidualnie, ale raz w miesiącu odbywają się zajęcia grupowe, pomagające rozpoznawać i zatrzymywać mechanizmy psychologiczne. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się obniżenie wieku rozpoczynających leczenie odwykowe, także zobowiązanych przez Sąd.

Narkomania

Narkomania jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych. Zagroza wszystkim grupom społecznym szczególnie jednak zagrożone są dzieci i młodzież. Nadal największa progresja tego zjawiska występuje w dużych aglomeracjach miejskich lecz coraz częściej docierają sygnały z terenów wiejskich o pojawieniu się narkotyków. Osoby handlujące narkotykami docierają wszędzie tam gdzie gromadzi się młodzież: dyskoteki, prywatki, imprezy masowe, salony gier, parki, dworce, kąpieliska. Zjawisko narkomanii stanowi narastający problem społeczny.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wołowie udziela poradnictwa osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych oraz kieruje do specjalistycznych zakładów celem leczenia. Pomocy i wsparcia osobom uzależnionym od narkotyków i środków odurzających udziela

w szerszym zakresie **Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” w Brzegu Dolnym**. Poradnia jest placówką ambulatoryjną, istnieje od 1993 roku. Udziela ona kompleksowej pomocy leczniczo-profilaktycznej w zakresie uzależnienia i innych problemów związanych z używaniem narkotyków dla mieszkańców powiatu. Poradnia przyjmuje osoby niezależnie od wieku, zarówno objęte powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym, jak i nieubezpieczone. Część pacjentów stanowią osoby faktycznie szukające pomocy w rozwiązaniu problemu, jakim jest narkomania, ale jest też spora grupa osób, dla których problemem samym w sobie jest branie narkotyków lub raczej szkody i trudności wynikające z ich używaniem. Pomoc w Poradni znajdują również rodziny, a zwłaszcza rodzice osób uzależnionych. Program Poradni skierowany jest do trzech głównych grup odbiorców. Grupę pierwszą stanowią osoby uzależnione i eksperymentujące dla której prowadzona jest:

- diagnostyka uzależnień;
- poradnictwo;
- terapia indywidualna;
- terapia grupowa (grupa dla młodzieży oraz osób uzależnionych);
- kierowanie do oddziałów detoksykacyjnych i placówek leczenia stacjonarnego
- konsultacje;
- skierowania na różnorodne formy terapii, m.in. programy substytucyjne, readaptacyjne.

Drugą grupę stanowią członkowie rodzin osób uzależnionych. Poradnia oferuje poradnictwo oraz grupy wspierająco - edukacyjne dla rodziców. Propozycja grup edukacyjno-wspierających wynika z założenia, iż narkomania jest problemem nie tylko jednostki, lecz całej rodziny. Większość pacjentów poradni nie jest jeszcze samodzielna i wciąż zamieszkuje w domu rodzinnym, nawet, jeśli jest już pełnoletnia. Praca z takimi ludźmi pokazuje, że tak naprawdę chory nie jest tylko pacjent uzależniony od narkotyków, ale chora jest cała rodzina. Dla rodzin pacjentów poradnia oferuje:

- konsultację i porady prawne;
- terapię indywidualną dla osób współuzależnionych;

- terapię grupową dla osób współuzależnionych;
- grupa wsparcia.

Ponadto rodziny mogą uzyskać pomoc w załatwianiu różnego rodzaju spraw:

- pomoc w nawiązaniu konstruktywnej współpracy z różnymi instytucjami;
- pomoc w uzyskaniu bezpłatnej porady prawnej;
- pomoc w załatwianiu spraw społecznych.

Grupę trzecią stanowią dzieci i młodzież. W tym przypadku programem są działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży. Poradnia prowadzi również poradnictwo w zakresie HIV/AIDS. Codziennie w godzinach pracy poradni działa również telefon zaufania. W razie potrzeby innego rodzaju konsultacji specjalistycznych poradnia kieruje do innych miejsc, w których się one odbywają.

W okresie od 2008 do 2010r. w zajęciach oferowanych przez placówkę wzięło udział: 1014 osób eksperymentujących i uzależnionych od środków psychoaktywnych, oraz 433 osób - rodziny, opiekunowie, rodzeństwo i osoby najbliższe. Na oddziały detoksykacyjne skierowanych zostało 170 osób, natomiast do ośrodków rehabilitacyjno – readaptacyjnych na terenie całego kraju skierowanych zostało 114 osób. Większość z tych osób przebywa do tej pory na leczeniu. Poradnia też wspiera te osoby, które wyzwoliły się od narkotyków. Poradnia udzieliła porad i pomocy w załatwianiu leczenia dla 76 osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin. Poradnictwo i pomoc dla 36 osób bezdomnych.

Uruchomiono całodobowy telefon „Pogotowie strzykawkowe” pod którym mieszkańcy Brzegu Dolnego mogą zgłaszać informacje o porzuconym zużytym „sprzęcie”. Po otrzymanym sygnale pracownicy udają się we wskazane miejsce i zabezpieczają porzucony sprzęt.

W 2011 roku Poradnia Monar realizuje program „Pomoc osobom uzależnionym, zagrożonym narkomanią oraz eksperymentującym z narkotykami i ich rodzinom,„ który jest finansowany przez Gminę Brzeg Dolny w kwocie 14 tys. zł. Placówka nie ma podpisanej umowy na leczenie osób

uzależnionych z NFZ ze względu na zbyt wysokie wymagania tj. zatrudnienie lekarza psychiatry, zawarcie umowy OC i wiele innych procedur. Są to dodatkowo duże koszty finansowe, których Poradnia nie jest w stanie udźwignąć. W ubiegłych latach poradnia była finansowana przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii ale ze względu na zmniejszone nakłady finansowe w tym roku poradnia nie dostała dofinansowania.

2.6 Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Jak wynika z przeprowadzonej analizy osoby, będące mieszkańcami powiatu wołowskiego, opuszczające zakłady karne nie mają większego problemu z przystosowaniem się. W roku 2009 osobom opuszczającym zakład karny Ośrodki Pomocy Społecznej udzieliły pomocy: w Brzegu Dolnym 10 osobom, w Wołowie 8 osobom a w Wińsku 4 osobom.

Na przestrzeni ostatnich lat liczby te są porównywalne. Nie zanotowano wzrostu liczby osób potrzebujących pomocy po opuszczeniu zakładu karnego.

Tabela nr 16 Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego na terenie powiatu wołowskiego za rok 2010 r.

	Wołów	Brzeg Dolny	Wińsko
Liczba osób	8	10	4

źródło: dane z ośrodków pomocy społecznej

2.7 Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna: przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiar;
- siły są nierównomierne: w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą,

ofiara jest słabsza sprawca silniejszy;

- narusza prawa i dobra osobiste: sprawca wykorzystuje siły, narusza podstawowe prawa ofiar;
- powoduje cierpienie i ból: sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Zgodnie z ustawą z dnia 10.06.2010 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) jest tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W powiecie wołowskim pierwszą gminą, która powołała Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania była gmina Brzeg Dolny. W skład Zespołu wchodzi 27 osób, są to przedstawiciele placówek oświatowych, Sądu, Policji, służby zdrowia, Stowarzyszenie „PRO BONO”. Ponadto Rada Miejska w Brzegu Dolnym 21.04.2011 r. przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Gmina Wołów oraz Wińsko są w trakcie opracowywania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz tworzenia Zespołów Interdyscyplinarnych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

W roku 2010 na terenie powiatu wołowskiego jak wynika z analizy danych z Komendy Powiatowej Policji w Wołowie liczba przeprowadzonych interwencji domowych wynosi 203, w tym dotyczących przemocy w rodzinie (Procedura Niebieskiej Karty) wynosi 110 z czego 57 interwencji przeprowadzono w miastach. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej stanowi ogółem 169 osób, w tym kobiet 123, mężczyzn 12, małoletnich do ukończenia 13 lat – 26, małoletnich od 13-17 lat – 8.

Liczba sprawców przemocy domowej stanowi ogółem 113 osób, w tym 2 kobiety oraz 111 mężczyzn. Przemoc w przypadku 94 interwencji stosowana była przez mężczyzn pod wpływem alkoholu a 1 interwencja dotyczyła kobiety.

W ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w roku 2011 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie przygotowało program edukacyjno-korekcyjny dla sprawców przemocy w rodzinie, który jest realizowany we współpracy z Zakładem Karnym w Wołowie. Program przeznaczony dla 12 sprawców przemocy z terenu powiatu wołowskiego oraz 12 skazanych przebywających w Zakładzie Karnym w Wołowie.

Tabela nr 17 Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie na terenie powiatu wołowskiego (procedura Niebieska Karta) w latach 2007-2010

	2007	2008	2009	2010
ogółem	102	165	185	110
miasto	65	85	99	57
wieś	37	80	86	53

źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Wołowie

Tabela nr 18 Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej występującej na terenie powiatu wołowskiego (procedura Niebieska Karta) w latach 2007-2010

	2007	2008	2009	2010
ogółem	119	186	273	169
w tym:				
kobiet	99	163	189	123
mężczyzn	4	12	30	12
małoletni do ukończenia 13 lat	13	6	36	26
małoletni od 13 lat do 18 lat	3	5	18	8

źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Wołowie

Dane dotyczące sprawców i ofiar przemocy przekazywane są przez Komendę Powiatową Policji w Wołowie do Sądu Rejonowego, właściwego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacji pozarządowych. Na podstawie otrzymanych informacji osoby pokrzywdzone mogą uzyskać pomoc w formie wsparcia psychologicznego i poradnictwa socjalnego m.in. w funkcjonującym Zespole Poradnictwa Rodzinnego w siedzibie PCPR w Wołowie.

2.8 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Poprzez bezradność wychowawczą i opiekuńczą rozumieć można nieumiejętność radzenia sobie w sytuacjach wychowawczo-opiekuńczych. Takie zachowania mogą prowadzić do stanu bierności w stosunku do własnych dzieci lub nieadekwatnych zachowań w danych sytuacjach wychowawczych i opiekuńczych. Przyczyny mogące powodować bezradność wychowawczą:

- brak wzorców zachowań w sytuacjach wychowawczych i opiekuńczych, których osoba nie nabyła we własnym domu rodzinnym;
- ograniczenia zdrowotne lub intelektualne uniemożliwiające sprawowanie opieki nad dzieckiem;
- skrajna bieda materialna;
- oddziaływanie środowiska nadopieczniaczego lub odrzucającego;

- uzależnienie rodziców;
- przytłaczająca przewaga problemu;
- bezradność może być spowodowana przewagą fizyczną (np. przemoc w rodzinie, psychiczną, ekonomiczną (np. zupełne uzależnienie finansowe od rodziny lub państwa), bądź nieuchronność problemu (np. śmierć).

Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu wołowskiego udzieliły wsparcia 250 rodzinom. W tabeli przedstawia się to następująco:

Tabela nr 19 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS z tytułu bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych (stan na dzień 31.12.2010 r.)

	Wołów	Brzeg Dolny	Wińsko
Liczba rodzin	75	97	78

źródło: dane z ośrodków pomocy społecznej

Dzieci z rodzin objętych pomocą ośrodków pomocy społecznej, biorą udział w zajęciach edukacyjnych prowadzonych w ramach świetlic środowiskowych, które funkcjonują:

- na terenie gminy Wołów w Mojęcicach, Ratajach, Prawikowie, Lubiążu, Glinianach, Krzydlinie Małej, Gródku, Boraszynie, Stobnie, Lipnicy oraz w mieście Wołów (każda ze świetlic przeznaczona jest dla 20 dzieci);
- na terenie gminy Brzeg Dolny w Pogolewie Wielkim (przeznaczona dla 30 dzieci), Godzięcinie (przeznaczona dla 20 dzieci), w mieście Brzeg Dolny przy ul. Wilczej (przeznaczona dla 20 dzieci), ul. Rynek (30 dzieci), ul. Zwycięstwa (40 dzieci), Świetlica Parafialna (20 dzieci).

Na terenie Gminy Wińsko pomimo podejmowanych prób utworzenia świetlic środowiskowych nie udało się uruchomić z powodu braku środków finansowych.

Do podstawowych zadań świetlic należy: zapewnienie opieki wychowawczej, eliminowanie braków dydaktycznych, eliminowanie zaburzeń zachowania, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków.

W ramach swojej działalności świetlice udzielają pomocy w zakresie dożywiania, pomocy w nauce, organizowaniu wypoczynku letniego i zimowego, wspieranie rodzin wychowawczo. Dodatkowo w świetlicach prowadzone są zajęcia sportowe, organizowane wycieczki jednodniowe itp.

Tabela nr 20 Liczba dzieci biorących udział w zajęciach prowadzonych przez świetlice środowiskowe w 2010 r.

gmina	liczba dzieci biorących udział w zajęciach świetlicowych
Wołów	220
Brzeg Dolny	160

źródło: dane z OPS

Rodziny dotknięte problemami wychowawczymi, mogą również korzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych działających w Brzegu Dolnym i Wołowie, o których wspomniano w dalszej części Strategii.

Wychodząc na przeciw problemowi bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie wraz z Powiatową Wielofunkcyjną Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą w Godzięcinie uruchomiło Zespół Poradnictwa Rodzinnego w siedzibie PCPR w Wołowie, w którym pracują pedagog i psycholog z PWPOW w Godzięcinie. Specjaliści udzielają pomocy rodzicom dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych. Z pomocy mogą skorzystać również inne rodziny mające problemy opiekuńczo-wychowawcze. Praca ta ma na celu umożliwienie powrotu dzieciom do ich rodzin biologicznych, a także zapobieganie kierowania dzieci z rodzin dotkniętych problemem np. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Rodziny korzystające z pomocy specjalistów nabywają umiejętności radzenia sobie z problemem, a także kierowani są w razie potrzeby do innych instytucji pomocowych.

3. Opieka nad dzieckiem i rodziną

Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Wołowie w latach 2007- 2010 w sprawach opiekuńczych miał pod nadzorem:

Tabela nr 21 Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora w latach 2007-2010

	nadzory kuratora	rodziny zastępcze	placówki opiekuńcze	umieszczenia w placówkach	zobowiązania rodziców
2007	136	45	35	11 (27 dzieci)	2
2008	135	50	25	8 (18 dzieci)	5
2009	151	46	14	9 (18 dzieci)	7
2010	154	33	14	9 (13 dzieci)	10

źródło: dane Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Wołowie

Tabela nr 22 Liczba rodzin objętych działaniem Sądu w sprawach rodzinnych i nieletnich w latach 2007-2010

Decyzje sądu w sprawach:					
	nadzoru kuratora	nadzoru wykonywania władzy rodzicielskiej	zobowiązań nieletnich	umieszczaniu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	umieszczaniu w zakładach poprawczych
2007	96	13	21	35	0
2008	92	13	27	34	2
2009	82	12	42	27	3
2010	87	10	19	20	5

źródło: dane Zespołu Kuratorów Sądowych w Sądzie Rejonowym w Wołowie

Od 2008 r. na podstawie informacji o interwencjach policji wpływających do Sądu, w czasie których obecne były dzieci, przeprowadzone są wywiady przez kuratorów zawodowych wydziału rodzinnego i nieletnich. Celem tych wywiadów jest sprawdzenie sytuacji opiekuńczo-wychowawczej małoletnich dzieci i dokonanie oceny czy zachodzi potrzeba ingerencji sądu opiekuńczego we władzę rodzicielską.

W wyniku takich działań w 2009 r. kuratorzy zawodowi rodzinni przeprowadzili 67 wywiadów. W 23 sprawach sąd opiekuńczy ingerował we władzę rodzicielską ograniczając ją rodzicom poprzez nadzór kuratora lub też umieszczenie dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W latach 2008-2010 powróciły do rodzin biologicznych małoletnie dzieci:

- w związku z wydanym Zarządzeniem Tymczasowym w 3 sprawach;
- w związku z prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Wołowie w 10 sprawach.

Na terenie powiatu wołowskiego działają 2 wielofunkcyjne placówki opiekuńczo-wychowawcze i 3 placówki rodzinne. Zadaniem tych placówek jest zapewnienie dzieciom pozbawionym trwale lub okresowo opieki rodziny własnej, zapewnieniem całodobowej opieki i wychowania odpowiednich do potrzeb, warunków rozwoju oraz stworzenie możliwości szybkiej interwencji w sytuacjach kryzysowych dla dziecka i jego rodziny.

Powiatowa Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Godzięcinie dla której organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Wołowie. Jest to placówka koedukacyjna przeznaczoną dla dzieci w wieku od 7 do 18 lat. Integralną część Placówki stanowią poszczególne grupy i placówki:

- placówka socjalizacyjna – obejmuje 30 miejsc i 2 grupy wychowawcze po 15 dzieci;
- placówka interwencyjna – obejmuje 10 miejsc, jest placówką koedukacyjną, przeznaczoną dla dzieci w wieku od 7-18 lat, niezależnie od miejsca zamieszkania; celem placówki jest zapewnienie opieki dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców, znajdującemu się w sytuacji kryzysowej; pobyt w tej placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6-ciu miesięcy w uzasadnionych przypadkach;
- hostel w Brzegu Dolnym dla 3 pełnoletnich wychowanków. Jest to samodzielne dwupokojowe mieszkanie w bloku mieszkalnym, umeblowane i dostosowane do potrzeb wychowanków. Mieszkający w nim usamodzielniani wychowankowie placówki opiekuńczo-wychowawczej mają możliwość nauki samodzielnego życia,

w szczególności poprzez: opanowanie umiejętności z zakresu prowadzenia gospodarstwa domowego oraz gospodarowania własnymi środkami finansowymi, praktyczne zdobywanie umiejętności radzenia sobie z problemami życia codziennego, uświadamianie konieczności przestrzegania zasad współżycia społecznego, rozwijanie poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie oraz za wyposażenie mieszkania, aktywizowanie do samodzielnego i odpowiedniego organizowania czasu wolnego itp. Usamodzielniani przebywający w hostelu są jednocześnie objęci pomocą i wsparciem pracowników PWPOW w Godzięcinie.

Tabela nr 23 Liczba i wiek dzieci skierowanych do Powiatowej Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Godzięcinie w latach 2007-2010

wiek dzieci w latach	liczba dzieci w 2007 r.	liczba dzieci w 2008 r.	liczba dzieci w 2009 r.	liczba dzieci w 2010 r.
6	0	1	0	0
7	0	0	0	0
8	2	1	0	0
9	0	0	0	0
10	1	2	0	0
11	1	2	0	1
12	3	1	1	1
13	3	3	3	1
14	0	0	2	1
15	5	2	4	2
16	2	3	1	2
17	1	0	5	2
18	0	0	1	0
ogółem liczba dzieci	18	15	17	10

źródło: dane PCPR Wołów

Dane, które przedstawione są w tabeli przedstawiają liczbę dzieci skierowanych do Placówki w danym roku i dotyczy dzieci pochodzących z powiatu wołowskiego.

Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza "Wiosna" w Krzydlinie Małej jest to placówka niepubliczna. Organem prowadzącym jest Zgromadzenie Sióstr szkolnych de Notre Dame Prowincja Polska z siedzibą w Opolu, natomiast nadzór całościowy sprawuje Zarząd prowincji Zgromadzenia oraz organa administracji publicznej pod względem merytorycznym i finansowym (rozliczenie środków z dotacji przekazanej z budżetu powiatu). Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o pomocy społecznej od stycznia 2005 r. organa administracji samorządowej mogą zlecać realizację zadań z zakresu pomocy społecznej podmiotom niepublicznym.

Placówka przeznaczona jest dla dzieci w wieku od urodzenia do 12-go roku życia i łącznie obejmuje 50 miejsc.

Na strukturę placówki składają się:

- placówka socjalizacyjna – obejmuje 30 miejsc, w tym dla dzieci od 3 roku życia do 12 roku życia), zadaniem placówki jest opieka zdrowotna i wychowawcza oraz troska o prawidłowy rozwój osobowości dziecka, przy jednoczesnym podejmowaniu wysiłków o podtrzymywanie więzi z rodzicami, aby w odpowiednim czasie umożliwić dziecku powrót do warunków rodziny naturalnej, a w przypadku braku możliwości kontaktów z rodziną naturalną – wyszukiwanie rodziny adopcyjnej lub rodziny zastępczej;
- placówka interwencyjna – obejmuje 20 miejsc dla niemowląt w wieku od urodzenia do 3-go roku życia; do podstawowych zadań placówki należy przede wszystkim zapewnienie dzieciom doraźnej, całodobowej opieki do czasu uregulowania sytuacji prawnej dziecka znajdującego się w sytuacji kryzysowej.

Tabela nr 24 Liczba i wiek dzieci skierowanych do Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Krzydlinie Małej w latach 2007-2010

wiek dzieci w latach	liczba dzieci w 2007 r.	liczba dzieci w 2008 r.	liczba dzieci w 2009 r.	liczba dzieci w 2010 r.
0-1	5	4	1	3
2	4	0	2	3
3	2	2	1	4
4	0	2	2	2
5	1	1	1	2
6	1	1	1	0
7	2	0	0	0
8	1	1	0	0
9	0	1	1	1
10	1	0	1	1
11	0	0	0	1
12	0	0	0	1
ogólna liczba dzieci	17	12	10	18

źródło: dane PCPR Wołów

Na terenie powiatu wołowskiego znajdują się również dwie placówki rodzinne, które zapewniają dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodziców całodobową opiekę i wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego oraz opiekę, do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej lub jego usamodzielnienia. Placówka, realizując zaspokajanie potrzeb dziecka kieruje się w szczególności m.in. dobrem dziecka, poszanowaniem praw dziecka, potrzebą wyrównywania deficytów rozwojowych, koniecznością wspierania rozwoju dziecka poprzez umożliwienie kształcenia, rozwój zainteresowań i indywidualizowanie oddziaływań wychowawczych, potrzebą działań przygotowujących do samodzielnego życia, potrzebą działań w celu utrzymywania więzi dziecka z rodziną i umożliwienia jego powrotu do rodziny.

W placówce rodzinnej przebywać może od 4 do 8 dzieci, jednakże

w szczególnie uzasadnionych przypadkach liczba dzieci może ulec zmniejszeniu lub zwiększeniu. Wychowankowie mogą pozostać w placówce do czasu uzyskania pełnoletności lub po uzyskaniu pełnoletności, do czasu ukończenia szkoły, w której się uczą. W powiecie wołowskim znajdują się:

- Placówka Rodzinna Nr 1 w Wołowie – 4 wychowanków,
- Placówka Rodzinna Nr 2 w Wołowie – 4 wychowanków,

Rodzina jest naturalnym środowiskiem wychowania dzieci, więc to przede wszystkim rodzicom należy udzielać pomocy w wychowaniu i opiece nad dzieckiem. Uznanie rodziny za najlepsze dla dziecka środowisko zaowocowało między innymi decyzjami władz o likwidacji domów małego dziecka w resorcie zdrowia i przeniesienie ich najpierw do kompetencji Ministerstwa Edukacji Narodowej, a później do obszaru pomocy społecznej. Skorzystała tu również opieka zastępcza. Zauważa się także zmiany w samej pracy opiekuńczo-wychowawczej (odchodzenie od rygorów i represji na rzecz motywacji, podnoszenie standardów materialnych opieki zastępczej, itp.). Rodzinie będącej w potrzebie powinna być w pierwszej kolejności udzielona pomoc w postaci: poradnictwa, terapii pracy socjalnej, a dzieciom w razie potrzeby zapewniona opieka i wsparcie w środowisku lokalnym, bez odrywania od rodziny. Pomoc ta nie powinna się ograniczać jedynie do sytuacji kryzysowych i oddziaływań interwencyjnych. Powiatom powierzono zadania specjalistyczne takie, jak poradnictwo dla rodzin oraz pomoc dziecku, które musi być odseparowane od rodziny naturalnej. Jednocześnie proponowany model rodzinnej pieczy zastępczej powinien być nastawiony na pomoc całej rodzinie i powrót do niej dziecka.

Jedną z głównych form pomocy dziecku pozbawionemu opieki i wychowania rodziców biologicznych jest rodzina zastępcza. Rodzina zastępcza oznacza każdą formę opieki, przez którą zapewnia się potrzebującemu warunki ogniska domowego i to zarówno w gronie dalszych stopniem krewnych lub rodzinie obcej, jak też w ramach organizacyjnych instytucji. Jest formą całkowitej, okresowej opieki nad dzieckiem osieroconym lub z innej przyczyn pozbawionym właściwej opieki rodziców biologicznych. Rodzina zastępcza powstaje wtedy, gdy małżeństwo lub osoba niepozostająca

w związku małżeńskim bierze na wychowanie dziecko lub dzieci, przy czym między tymi osobami a dziećmi nie powstają takie same skutki prawne, jak przy adopcji. Zakres zadań opiekuńczo-wychowawczych nie wyróżnia jej spośród rodzin naturalnych, ale częściej musi ona kompensować braki rozwojowe wychowanków.

Obowiązek opieki nad dzieckiem i jego wychowania rodzina zastępcza podejmuje z dniem umieszczenia dziecka w tej rodzinie w wykonaniu orzeczenia sądu albo umowy cywilnoprawnej zawartej pomiędzy rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny. Umowę podpisuje się w przypadku pilnej konieczności zapewnienia dziecku opieki zastępczej na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej rodziny zastępcze dzielą się na:

1. spokrewnione z dzieckiem,
2. niespokrewnione z dzieckiem,
3. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem: wielodzietne, specjalistyczne, lub o charakterze pogotowia opiekuńczego.

Rodziny zastępcze mają prawo do otrzymywania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka, do czasu uzyskania pełnoletniości przez to dziecko. Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze oprócz miesięcznej pomocy mają również prawo do wynagrodzenia na podstawie umowy zlecenia.

Tabela nr 25 Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu wołowskiego w latach 2005-2010

	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
placówka rodzinna	3	3	3	3	3	3
spokrewniona rodzina zastępcza	55	49	44	45	36	36
niespokrewniona rodzina zastępcza	6	6	6	7	7	8
zawodowa wielodzietna niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza	0	0	1	1	1	2

źródło: dane własne PCPR w Wołowie

Z powyższego wynika, że niestety na terenie powiatu wołowskiego nie ma tendencji wzrostowej wśród rodzinnej pieczy zastępczej. Podstawową barierą w tworzeniu rodzin zastępczych jest brak kandydatów na rodziców zastępczych.

Pomoc w usamodzielnieniu pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo - wychowawczych i resocjalizacyjnych. Po ukończeniu 18-go roku życia wychowanek rodziny zastępczej lub placówki może nadal w niej pozostać na obowiązujących zasadach do czasu ukończenia szkoły, w której uzyskał pełnoletność bądź też usamodzielnąć się i skorzystać z określonych form pomocy dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek. Osoba taka zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą: pieniężną na usamodzielnienie, pieniężną na kontynuowanie nauki, w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w uzyskaniu zatrudnienia oraz na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Do otrzymania określonej pomocy pełnoletni wychowanek musi spełnić określone w ustawie i rozporządzeniu warunki oraz przygotować indywidualny program usamodzielnienia.

W 2010 r. w związku z usamodzielnieniem pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych pochodzących z powiatu wołowskiego przyznano następujące formy pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki – 18 osób
- pomoc rzeczowa na zagospodarowanie – 8 osób
- pomoc finansowa na usamodzielnienie – 8 osoby

W 2010 r. w związku z usamodzielnieniem pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych pochodzących z powiatu wołowskiego przyznano następujące formy pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki – 17 osób
- pomoc rzeczowa na zagospodarowanie - 1 osoba
- pomoc finansowa na usamodzielnienie - 3 osoby

Tabela nr 26 Ilość dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu wołowskiego w latach 2007-2010

rok	Ilość dzieci przebywająca w rodzinach zastępczych				ilość dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej	Ilość dzieci, które po ukończeniu 18 lat pozostało w rodzinie zastępczej do czasu ukończenia szkoły, w której uzyskali pełnoletność
	spokrewnionych	niespokrewnionych	zawodowych wielodzietnych	razem		
2010	44	10	9	63	1	9
2009	43	9	7	59	3	5
2008	54	9	6	69	-	2
2007	54	8	4	66	-*	5

*w 2007r. 1 dziecko umieszczone zostało w innej rodzinie zastępczej, a 2 dzieci umieszczono w placówce opiekuńczo-wychowawczej

źródło: dane własne PCPR w Wołowie

Jak wynika z powyższej tabeli w rodzinach zastępczych, zgodnie ze stanem na 31.12.2010 r., przebywało ogółem 63 dzieci, umieszczonych w 46 rodzinach zastępczych: spokrewnionych, niespokrewnionych i zawodowych wielodzietnych niespokrewnionych z dzieckiem.

Wychodząc naprzeciw problemom z którymi borykają się rodziny zastępcze i placówki rodzinne przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie w 2010 roku rozpoczęło działalność Stowarzyszenie pod nazwą „Rodzinnie dla Dzieci” zrzeszających 18 osób. Jest ono dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem rodziców zastępczych i osób prowadzących placówki rodzinne oraz innych osób dobrej woli zainteresowanych sprawami dzieci i młodzieży umieszczonej i przebywającej w rodzinnych formach opieki zastępczej, opuszczającej rodzinne formy opieki zastępczej oraz rodzicielstwem zastępczym.

Celem Stowarzyszenia jest:

- prowadzenie działalności edukacyjnej, promującej profilaktycznej w obszarze rodzicielstwa zastępczego w zakresie inicjowania, wspierania i pomocy dla rodzin zastępczych i osób prowadzących placówki jak również, dla dzieci znajdujących się pod ich opieką oraz młodzieży opuszczającej formy opieki zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego;
- propagowanie i tworzenie rodzicielstwa zastępczego;

- reprezentowanie i obrona interesów rodziców zastępczych, osób prowadzących placówki rodzinne, dzieci przebywających w rodzinnych formach opieki zastępczej;
- pozyskiwanie środków na realizację celów statutowych.

Pomoc rodzinie i dziecku organizowana jest również w ramach działalności **poradni psychologiczno-pedagogicznej** wchodzących w skład Powiatowego Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Wołowie. Na terenie powiatu wołowskiego działają dwie Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Wołowie i Brzegu Dolnym. Działalność obejmuje zakres pomocy psychologiczno-pedagogicznej w następujących obszarach:

- poradnia udziela dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej w tym pomocy w wyborze kształcenia i zawodu, a także udziela rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży;
- wspomaga wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, efektywność uczenia się, nabywanie i rozwijanie umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej;
- prowadzi terapię zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych;
- wspomaga wychowawczą funkcję rodziny;
- pomaga uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej;
- udziela pomocy rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów
- prowadzi profilaktykę uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka;

Poradnie realizują zadania poprzez: diagnozę, konsultację, terapię, terapię w ramach Zespołu Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka, psychoedukację, doradztwo, mediację, interwencje, działalność profilaktyczną, działalność informacyjną, orzecznictwo. Z pomocy specjalisty w zakresie terapii

rodzin od września 2010 roku skorzystało 11 osób

Tabela nr 27 Liczba osób korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w latach 2008-2010

rok	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brzegu Dolnym	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wołowie
2008	726	630
2009	858	700
2010	820	670

Źródło: dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych

Z pomocy poradni korzystają nie tylko dzieci, ale także ich rodzice, opiekunowie prawni, dziadkowie, nauczyciele i szkolni pedagodzy, psychologdy i logopedzi. Formy pracy z osobami dorosłymi skupiają się przede wszystkim na prowadzeniu warsztatów, treningów, konsultacji, udziale w Radach Pedagogicznych, prowadzeniu instruktazu i rozmowy postdiagnostycznej. Od 2003 roku systematycznie prowadzony jest ogólnopolski Trening Umiejętności Wychowawczych „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”

Swoją działalnością w zakresie pomocy młodzieży obejmuje także **Środowiskowy Hufiec Pracy** w Wołowie. Z jego wsparcia w roku 2010 skorzystało 93 osoby, które kształciły się w Gimnazjum Specjalnym- 30 osób, a w Zespole Szkół Zawodowych w Brzegu Dolnym 27 osób. W swojej działalności Środowiskowy Hufiec Pracy wspiera młodzież z rodzin dysfunkcyjnych, mającą problem z dostosowaniem się do norm społecznych, nie wypełniającą obowiązku szkolnego. Wykonywanie zadań polega na aktywizacji społecznej, zawodowej i ekonomicznej ludzi młodych, przeciwdziałaniu bezrobociu, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, wspieraniu systemu wychowawczego i edukacyjnego państwa, udzielaniu pomocy młodzieży defaworyzowanej i zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Niestety na terenie powiatu wołowskiego nie ma takiej jednostki, która mogłaby zapewnić rodzinie wsparcie na każdym etapie jej funkcjonowania. Samo funkcjonowanie Zespołu Poradnictwa Rodzinnego przy PCPR w Wołowie jest niewystarczające w stosunku do potrzeb. Najważniejsze wydaje się stworzenie systemu wsparcia rodziny, który byłby w stanie zająć się rodziną w każdym momencie – od wystąpienia/pojawienia się pierwszych objawów przez konieczną interwencję po działania naprawcze już po niej.

Bardzo ważna jest profilaktyka skierowana do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności, zbudowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka, organizacja systemu pieczy zastępczej oraz problematykę usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Powiat posiadający na swoim terenie zespół specjalistów, w skład których wchodzi psycholog, pedagog, radca prawny, terapeuta rodzinny, pracownik socjalny może pozwolić sobie na prawidłową realizację zadania i kompleksową pomoc tj.:

- zmniejszenie wzrostu wskaźnika dzieci umieszczanych poza rodziną naturalną;
- koncentracja działań wyłącznie na dziecku, a nie na rodzinie;
- zwiększenie ubogiej oferty pomocy środowiskowej dla rodziny zagrożonej lub będącej w kryzysie;
- zapobieganie nadmiernej łatwości umieszczania dziecka poza rodziną naturalną.

4. Opieka medyczna

Mieszkańcy powiatu wołowskiego w ramach ubezpieczenia zdrowotnego objęci są podstawową opieką medyczną przez:

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Powiatowe Centrum Medyczne w Wołowie. W skład Zespołu wchodzi Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna w Wołowie oraz Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna w Brzegu Dolnym.

Liczba pacjentów zadeklarowanych do lekarza Podstawowej Opieki

Zdrowotnej na dzień 30.04.2011 r. wynosi 23 500, z czego z Przychodni w Wołowie 12 354, w Przychodni w Brzegu Dolnym 11 146.

W ramach lecznictwa zamkniętego ogółem zatrudnionych jest 40 specjalistów w zakresie:

- Medycyny Rodzinnej;
- Chirurgii Ogólnej;
- Chorób Wewnętrznych;
- Anestezjologii i Intensywnej Terapii;
- Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruch;
- Ginekologii i Położnictwa;
- Neonatologii;
- Pediatrii;
- Rehabilitacji;
- Balneologii i medycyny fizykalnej;
- Lekarza medycyny bez specjalizacji.

W ramach lecznictwa otwartego ogółem zatrudnionych jest 38 specjalistów w zakresie:

- Medycyny Rodzinnej;
- Chirurgii Ogólnej;
- Chorób Wewnętrznych;
- Reumatologii;
- Diabetologii;
- Kardiologii;
- Neurologii;
- Okulistyki;
- Otolaryngologii;
- Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruch;
- Ginekologii i Położnictwa;
- Pediatrii;
- Psychiatrii;
- Balneologii i medycyny fizykalnej;
- Rehabilitacji;

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Małgorzata Iwaszkiewicz w Brzegu Dolnym. W Placówce w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia funkcjonują:

- Poradnia lekarza rodzinnego – 3 lekarzy;
- Poradnia okulistyczna – 3 lekarzy;
- Poradnia laryngologiczna – 4 lekarzy;
- Poradnia leczenia wad podstawy – 1 lekarz;
- Poradnia logopedyczna – 2 logopedów;
- Gabinet stomatologiczny – 1 lekarz;
- Gabinet zabiegowy;
- Punk szczepień;
- Gabinet pielęgniarki środowiskowej – 2 pielęgniarki;
- Gabinet położnej środowiskowej – 1 położna.

Placówka organizuje akcje w ramach których pacjenci mogą korzystać z konsultacji specjalistów m.in. kardiologa, diabetologa, alergologa

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wołowie Joanna Manasterska. W Placówce w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia funkcjonują:

- Poradnia alergologiczna;
- Poradnia neurologiczna;
- Poradnia pulmonologiczna;
- Poradnia chirurgiczna;
- Poradnia dermatologiczna;
- Poradnia zdrowia psychicznego;
- Poradnia psychologiczna;
- Poradnia laryngologiczna;
- Poradnia leczenia bólu;
- Poradnia okulistyczna;
- Poradnia logopedyczna;

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Filia w Brzegu Dolnym Joanna Manasterska. W Placówce funkcjonują:

- Poradnia chirurgiczna;
- Poradnia dermatologiczna;
- Poradnia alergologiczna;
- Poradnia laryngologiczna;
- Poradnia zdrowia psychicznego;
- Poradnia psychologiczna.

Ogółem liczba zadeklarowanych pacjentów w obydwu praktykach wynosi 6 000. Liczba zatrudnionych specjalistów wynosi 28.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ELMED” świadczy usługi medyczne poprzez:

- Gabinet stomatologiczny – 1 lekarz;
- Poradnia alergologiczna – 1 lekarz;
- Poradnia laryngologiczna – 2 lekarzy;
- Poradnia chirurgii ogólnej – 3 lekarzy;
- Poradnia internistyczna – 1 lekarz;
- Poradnia pediatryczna – 1 lekarz;

W powiecie wołowskim funkcjonują również Ośrodki Zdrowia w Wińsku (3246 pacjentów), Krzelowie (2 628 pacjentów) i Głębowicach (870 pacjentów). Zatrudniają ogółem 5 specjalistów takich jak: kardiolog, ginekolog, stomatolog, pediatra, internista.

Niewystarczająca jest jednak dostępność do świadczeń leczniczych z zakresu poradni specjalistycznych, ograniczenia NFZ nie pozwalają na zaspokojenie wszystkich potrzeb pacjentów z naszego powiatu. Istnieje zapotrzebowanie na świadczenie usług z zakresu urologii, alergologii, chirurgii naczyniowej, endokrynologii, diabetologii.

Z analizy zebranych informacji wynika, że do najczęstszych problemów zdrowotnych mieszkańców powiatu wołowskiego należy:

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

- nadciśnienie;
- cukrzyca;
- przewlekła obturacyjna choroba płuc;
- choroba związana z nadużywaniem alkoholu;
- choroby zwyrodnieniowe kręgosłupa i stawów;
- choroby nowotworowe i psychiczne.

Rozdział III. Strategia powiatu wołowskiego

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- **S** - Strengths - **Silne strony, siły, atuty** ZASOBY POWIATU
- **W** - Weaknesses - **Wady, słabości, słabe strony** ZASOBY POWIATU
- **O** - Opportunities - **Okazje, możliwości, szanse** OTOCZENIE POWIATU
- **T** - Threats - **Trudności, zagrożenia** OTOCZENIE POWIATU

Przedstawiony w diagnozie społeczno-gospodarczej materiał obrazuje występujące na terenie powiatu wołowskiego problemy społeczne i aktualnie funkcjonujący system ich rozwiązywania.

Tak ukazana diagnoza stanowi podstawę do wskazania mocnych i słabych stron (analiza SWOT) w obszarze pomocy społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, dając jednocześnie możliwość wnioskowania szans i zagrożeń realizacji zadań.

Ogólne wytyczne wynikające z analizy SWOT są bardzo proste, ale niestety trudne do realizacji. Według tych wytycznych należy:

- unikać zagrożeń,
- wykorzystywać szanse,
- wzmacniać słabe strony,
- opierać się na mocnych stronach.

2. Analiza SWOT – Szanse i zagrożenia

Szanse	Zagrożenia
1. możliwość korzystania z Funduszy Europejskich, w tym realizacja projektów systemowych, konkursowych, 2. upowszechnienie modelu partnerstwa jako metody działania/realizacji projektów, 3. realizacja powiatowych programów, 4. wdrażanie nowoczesnych, elastycznych i niezinstytucjonalizowanych metod, programów, form wsparcia, 5. stałe szkolenia, doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej, 6. rozwój sieci placówek pomocy społecznej, 7. wzrost roli organizacji pozarządowych w obszarze pomocy społecznej, 8. rozwój internetu i innych form edukacji i komunikacji, 9. informowanie o możliwościach otrzymania wsparcia dla zatrudniania i samozatrudniania ze środków PFRON, 10. współpraca między jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, 11. przekształcanie zinstytucjonalizowanej opieki zastępczej w rodzinne formy, 12. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.	1. niespójność przepisów prawnych, częste zmiany, 2. rosnąca stopa bezrobocia i ubożenie społeczeństwa powodujące wzrost liczby osób ubiegających się o pomoc finansową i rzeczową, 3. zarobkowa emigracja ludności, 4. zagrożenia demograficzne związane z małym przyrostem naturalnym i starzeniem się społeczeństwa, 5. zmniejszanie środków finansowych z PFRON, 6. rozpad rodzin spowodowany migracją zarobkową, długotrwałym bezrobociem oraz różnymi dysfunkcjami, 7. zwiększanie liczby dzieci umieszczanych poza rodziną, 8. rozpad istniejących rodzin zastępczych spowodowany m.in. brakiem poradnictwa specjalistycz., 9. niedofinansowanie oraz przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań, 10. wzrastająca liczba osób, które utraciły możliwość wywiązania się z obowiązku spłacania zaciągniętego kredytu lub pożyczki,

Z analizy SWOT wynika, że powiat wołowski największe szanse pokłada w profesjonalizacji zarówno kadr publicznego systemu pomocy społecznej jak i organizacji pozarządowych. Dużą szansą daje rozwój sieci placówek pomocy społecznej, która wspiera społeczność lokalną i stanowi dobrą bazę do stworzenia kompleksowego i zintegrowanego systemu pomocy rodzinie. Możliwością rozwoju są na pewno środki strukturalne Unii Europejskiej. Powiat nadal planuje i ma możliwości ubiegania się o różnego rodzaju dofinansowania, min. na finansowanie programów pomocowych w realizacji celów strategicznych. Do szans Powiatu można również zaliczyć upowszechnianie modelu partnerstwa jako metody działania czy w realizacji projektów. Ważna jest także współpraca między jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.

Po przeanalizowaniu zagrożeń można zauważyć niespójność przepisów prawnych, rosnącą stopę bezrobocia i ubożenie społeczeństwa powodujące wzrost liczby osób ubiegających się o pomoc finansową. Narastającym problemem w powiecie wołowskim jest problem osób, które utraciły możliwość wywiązywania się z obowiązku spłacania zaciągniętych kredytów lub pożyczek bankowych. Osoby takie będą wymagać wsparcia również w formie świadczeń z pomocy społecznej oraz wzrostem wydatków publicznych na pomoc społeczną.

Do znaczących zagrożeń mogących wpłynąć negatywnie na realizację zadań może przyczynić się również zmniejszanie środków finansowych z PFRON oraz niska aktywność pracodawców w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych. Wzrost dysfunkcji społecznych może działać jak hamulec ogólnego rozwoju powiatu i lokalnej społeczności.

3. Analiza SWOT – mocne i słabe strony

Mocne strony	Słabe strony
<p>1. podstawowa opieka zdrowotna w każdej gminie,</p> <p>2. dobre zaplecze edukacyjne (rozwinięta sieć szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego),</p> <p>3. modernizowana i systematycznie remontowana baza lokalowa szkół i placówek,</p> <p>4. stale rozwijająca się baza obiektów sportowych, w tym ogólnodostępnych,</p> <p>5. funkcjonujący zakład opiekuńczo-leczniczy dla osób starszych i przewlekle chorych,</p> <p>6. dobrze funkcjonująca sieć placówek działających na rzecz pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi,</p> <p>7. dobrze rozwinięta sieć placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,</p> <p>8. aktywne funkcjonowanie organizacji pozarządowych,</p>	<p>1. brak dostępu do niektórych specjalistów służby medycznej,</p> <p>2. wysoka stopa bezrobocia,</p> <p>3. nasilenie zjawisk związanych z przemocą w rodzinie, alkoholizmem,</p> <p>4. niedostateczna współpraca pomiędzy jednostkami sfery pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia, sądu, policji,</p> <p>5. brak specjalistycznego poradnictwa oraz specjalistów do pracy z rodziną,</p> <p>6. brak rozwiniętego systemu wolontariatu,</p> <p>7. brak skutecznych systemów profilaktycznych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie dysfunkcjom społecznym,</p> <p>8. niewystarczające środki finansowe na zadania pomocy społecznej,</p> <p>9. mała liczba kandydatów do prowadzenia rodzin zastępczych,</p> <p>10. niewystarczający poziom likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej,</p> <p>11. ograniczona liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,</p> <p>12. ograniczone zasoby mieszkaniowe (mieszkalnictwo socjalne, komunalne, chronione),</p> <p>13. brak ośrodka interwencji kryzysowej</p>

Po przeanalizowaniu danych dotyczących mocnych stron powiatu wołowskiego można zauważyć dobrze rozwiniętą sieć placówek opiekuńczo-leczniczych, opiekuńczo-wychowawczych, stale modernizowana i remontowana baza szkół oraz obiektów sportowych. Ponadto należy zauważyć aktywność społeczności lokalnych, która sprzyja rozwijaniu się sieci organizacji pozarządowych. W ostatnich latach prężnie działają istniejące i nowo powstałe placówki na rzecz pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i upośledzeniem umysłowym.

Do głównych czynników, które powodują słabsze strony w funkcjonowaniu pomocy społecznej na terenie powiatu wołowskiego można zaliczyć niedostateczną współpracę jednostek sfery pomocy społecznej i innych instytucji pomocowych, brak specjalistów do pracy z rodziną oraz specjalistycznego poradnictwa a także brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych i placówek rodzinnych.

Obecne kierunki zmian w systemie pieczy zastępczej idą przede wszystkim w stronę pomocy rodzinie naturalnej, która z różnych powodów nie jest zdolna wypełniać swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Pociąga to za sobą również zmiany w samym ujęciu rodzinnej form pieczy zastępczej, której priorytetem stanie się jak najszybsze przywrócenie dziecka rodzinie naturalnej.

Do słabych stron systemu zaliczamy też niewystarczające środki finansowe na zadania z pomocy społecznej, niedostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz ograniczone zasoby mieszkaniowe (mieszkalnictwo socjalne i komunalne).

4. Strategia i cele strategiczne

Strategia jest całościową koncepcją rozwoju jednostki organizacyjnej, czy terytorialnej. Istota strategii polega na wyborze długoterminowych celów głównych i celów pośrednich oraz wyznaczeniu metod ich osiągnięcia, w tym zasobów niezbędnych dla realizacji tych celów w określonych warunkach, przy danych ograniczeniach i w ramach przyjętego okresu czasu.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest koncepcją działań zmierzających do zrównoważonego i długoterminowego rozwoju pomocy społecznej. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego opracowana została na lata 2011-2020.

Cele strategiczne wynikające z wizji strategii wyznaczają kierunek działań mających poprawić sytuację społeczną rodzin, wpłynąć na złagodzenie skutków negatywnych zjawisk oraz ułatwić wyjście z kryzysu.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych				
1.1 Przystosowanie środowiska lokalnego do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym	<ul style="list-style-type: none"> - likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu: budowa podjazdów, wind, likwidacja barier w ciągach komunikacyjnych itp, - likwidacja barier funkcjonalnych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, - opracowanie i rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych (akcje informacyjne), - informowanie osób niepełnosprawnych o możliwościach uzyskania pomocy poprzez ogłoszenia w lokalnej prasie, telewizji i publikację ulotek informacyjnych, - wsparcie dostępu i promocja korzystania z Internetu i nowoczesnych metod komunikacji przez osoby niepełnosprawne, - rozbudzenie społecznej świadomości, wspieranie i kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności, - rehabilitacja osób niepełnosprawnych i zapobieganie pogłębiania się niepełnosprawności, - wyrównywanie poziomu usług socjalnych, medycznych i innych form wsparcia, - zdiagnozowanie sytuacji osób niepełnosprawnych poprzez opracowanie szczegółowej diagnozy osób niepełnosprawnych 	Starostwo Powiatowe, Gminy, jednostki organizacyjne, PFRON, organizacje pozarządowe, i inne	2011-2020	PFRON, budżet powiatu, środki UE , budżet Państwa, sponsorzy

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.2 Wsparcie możliwie szerokiego rozwoju i edukacji na każdym etapie życia	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie odpowiednich warunków edukacji, dostosowanych do możliwości i potencjału dziecka niepełnosprawnego, - promocja wczesnej integracji poprzez tworzenie integracyjnych grup przedszkolnych i szkolnych, - rozwój szkolnictwa specjalnego dla dzieci i młodzieży z różnymi dysfunkcjami uniemożliwiającymi uczęszczanie do ogólnodostępnych placówek, - wspieranie indywidualnych ścieżek rozwoju, nowoczesnych/innovacyjnych programów edukacyjnych uczniów niepełnosprawnych, - rozwój pozaszkolnych form rozwijania umiejętności, - wsparcie kształcenia ustawicznego ze szczególnym naciskiem na zdobycie kwalifikacji zawodowych pozwalających na samodzielne i aktywne życie, - stworzenie systemu wsparcia utalentowanych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej 	Starostwo Powiatowe, Gminy, jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, poradnie pedagogiczno-psychologiczne i inne	2011-2020	budżet państwa, środki UE
1.3 Wzmocnienie i rozwój sektora pozarządowego działającego na rzecz osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie inicjatyw lokalnych, zlecenie realizacji zadań publicznych, - wspieranie imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych osób niepełnosprawnych, - realizacja wspólnych projektów/działań na zasadzie partnerstwa, - włączanie organizacji pozarządowych w wytyczanie polityki i kierunków działań na rzecz osób niepełnosprawnych, - aktywizacja działalności Powiatowej Rady Osób Niepełnosprawnych 	organizacje pozarządowe, PCPR, PFRON, Starostwo Powiatowe, Gminy i inne	2011-2020	budżet powiatu, PFRON, inne źródła

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.4 Podniesienie jakości życia i zapewnienie optymalnych warunków do codziennego funkcjonowania osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie warsztatu terapii zajęciowej, - utworzenie całodobowego domu pobytu dla osób niepełnosprawnych, - wspieranie, rozwijanie i rozbudowywanie już istniejących form zapewniających pomoc osobom niepełnosprawnym, - wsparcie korzystania z lecznictwa sanatoryjnego, turnusów rehabilitacyjnych i innych usług rehabilitacyjnych i leczniczych, - rozwój i zwiększenie oferty rehabilitacji w środowisku lokalnym, - rozwój punktu wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego 	PFRON, PCPR, organizacje pozarządowe, partnerstwo zagraniczne i inne	2011-2020	budżet powiatu, PFRON, inne
1.5 Tworzenie rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poprzez aktywizację zawodową	<ul style="list-style-type: none"> - promocja zatrudniania osób niepełnosprawnych wśród lokalnych pracodawców, - promocja elastycznych form pracy (m.in. spółdzielnie socjalne), - wspieranie samozatrudnienia i zakładania własnej firmy, - zapewnienie oferty szkoleń zawodowych umożliwiających zdobycie nowych kwalifikacji dostosowanych do specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych, - wdrażanie projektów zakładających aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, - zwalczanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy 	Urząd Pracy, Zakłady Pracy Chronionej, organizacje pozarządowe, PFRON, PCPR i inne	2011-2020	budżet powiatu, PFRON, inne

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ POMOCY DZIECKU I RODZINIE				
CELE STRATEGICZNE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Stworzenie systemu wsparcia rodzin (opieka nad dzieckiem i rodziną)				
3.1 Zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia rodzinom, które mają trudności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych	<ul style="list-style-type: none"> - rozszerzenie specjalistycznego poradnictwa zapewniającego profesjonalną pomoc rodzinom wymagającym wsparcia, - wsparcie dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez tworzenie placówek wsparcia dziennego i świetlic środowiskowo-socjoterapeutycznych, - dalszy rozwój i upowszechnienie różnorodnych form wsparcia dla rodzin z problemami wychowawczymi, - wypracowanie efektywnych form współpracy pomiędzy szkołą a jednostkami pomocy społecznej mających na celu kompleksowe wsparcie dziecka, - edukacja publiczna – informowanie o możliwościach uzyskania pomocy w przypadku problemów rodzinnych (akcje informacyjne, prasa, Internet, szkoły itp.) 	PCPR, OPS, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe, Starostwo Powiatowe i inne	2011-2012	budżet powiatu, środki prywatne, inne
3.2 Zapobieganie pogłębiania się problemów wychowawczych i wspieranie rodzin naturalnych w funkcjach opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> - praca z rodzinami zagrożonymi zabraniem dziecka (nadzór kuratora, wsparcie psychologa, pracownika socjalnego, asystent rodziny, terapia rodzinna, wsparcie prawne, materialne), - praca socjalna z rodzinami z których zabrano dzieci, poradnictwo psychologiczno-specjalistyczne, treningi kompetencji społecznych, wsparcie w spełnieniu warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny, - inne działania 	PCPR, OPS, organizacje pozarządowe	2011-2012	budżet powiatu, środki prywatne, inne

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ POMOCY DZIECKU I RODZINIE				
CELE STRATEGICZNE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3.3 Rozwój i wspieranie rodzicielstwa zastępczego	<ul style="list-style-type: none"> - promocja rodzinnych form opieki zastępczej poprzez: ulotki, plakaty, strona www, lokalne media, - promowanie idei adopcji, - zwiększenie materialnego wsparcia rodzinnych form opieki, - wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, - utworzenie grupy wsparcia dla rodziców zastępczych, - zapewnienie stałego wsparcia poradnictwa specjalistycznego rodzin zastępczych 	PCPR, OPS, organizacje pozarządowe, lokalne media, i inne	2011-2012	Budżet powiatu, środki prywatne, inne
3.4 Wsparcie i rozwój procesu usamodzielniania oraz integracja ze środowiskiem wychowanków rodzinnych i instytucjonalnych form opieki zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> - treningi umiejętności społecznych dzieci przebywających w różnych formach opieki zastępczej, - tworzenie grup wsparcia, - tworzenie mieszkań chronionych dla pełnoletnich wychowanków instytucjonalnych i rodzinnych form opieki zastępczej, - specjalistyczne poradnictwo również zawodowe oraz praca socjalna z wychowankami, - realizacja projektów, programów na rzecz wsparcia i aktywizacji zawodowej wychowanków, - udzielanie pomocy finansowej wychowankom opieki zastępczej np. na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie, usamodzielnienie, rzeczowa i inne 	Starostwo Powiatowe, Gmina PCPR, OPS, organizacje pozarządowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, i inne	2011-2020	budżet powiatu, środki prywatne, środki UE i inne

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ POMOCY DZIECKU I RODZINIE				
CELE STRATEGICZNE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3.5 Wsparcie rodziny i osób w sytuacjach kryzysowych	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej - umożliwienie schronienia i pomocy specjalistów osobom w kryzysowej sytuacji życiowej (pomoc prawna, socjalna, materialno-bytowa, psychologiczna), - utworzenie rodzinnego pogotowia opiekuńczego, specjalistycznej zawodowej rodziny zastępczej - upowszechnienie informacji o możliwości uzyskania pomocy np. „niebieska linia” i „niebieska karta” - kształtowanie odpowiednich postaw społecznych (interwencji społecznej, pomocy sąsiedzkiej, reagowanie na problemy i sytuacje kryzysowe), przeciwdziałanie obojętności na sytuacje dysfunkcyjne, - opracowanie i realizacja programów mających na celu objęcie pomocą ofiar i sprawców przemocy w rodzinie 	OPS, PCPR, Starostwo Powiatowe, Gmina, Szkoła, organizacje pozarządowe, i inne	2011-2020	budżet powiatu, środki prywatne, inne
3.6 Wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz rodzin wymagających pomocy	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie inicjatyw, - zlecanie zadań, - współpraca instytucji i organizacji pozarządowych 	Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe, PCPR i inne	2011-2020	PFRON, budżet powiatu, środki prywatne, inne

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ POMOCY DZIECKU I RODZINIE				
CELE STRATEGICZNE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3.7 Przeciwdziałanie dysfunkcjom społecznym w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem alkoholizmu i przemocy	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie wsparcia i poradnictwa specjalistycznego zarówno dla ofiar jak i sprawców przemocy, - rozwijanie i integracja działań instytucji i organizacji działających w obszarze uzależnień, - zwiększenie współpracy policji, sądu i instytucji pomocy społecznej, - wdrażanie kompleksowych programów terapeutyczno-leczniczych obejmujących zarówno sprawców jak i ich rodziny, - rozwijanie form wsparcia typu kluby aa, grupy samopomocowe, - profilaktyka dzieci i młodzieży, kreowanie zdrowego stylu życia wolnego od uzależnień, - prowadzenie akcji informacyjnej, kampanii społecznej mającej na celu uświadomienie wzrostu i wagi zagrożeń wynikających z alkoholizmu i przemocy, 	Starostwo Powiatowe, Gmina, Szkoła, Policja, organizacje pozarządowe, PCPR i inne	2011-2020	PFRON, budżet powiatu, środki prywatne, inne
3.8 Edukacja publiczna – informowanie społeczeństwa o możliwościach szukania pomocy	<ul style="list-style-type: none"> - informowanie lokalnej społeczności o możliwości uzyskania pomocy poprzez informacje w lokalnej prasie, telewizji i publikacja ulotek informacyjnych 	PCPR, OPS, Policja, Szkoła, organizacje pozarządowe, lokalne media	2011-2020	Budżet powiatu, środki prywatne, inne

DZIAŁANIA NA RZECZ INNYCH GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM				
Poprawa i podniesienie poziomu usług dla osób starszych				
CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
4.1 Stworzenie optymalnych warunków do codziennego funkcjonowania osób starszych wymagających wsparcia	- rozwój współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób starszych, - utworzenie ośrodka usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych, - zaangażowanie do pomocy wolontariuszy, - wspieranie działań samopomocowych, - utworzenie dziennego domu pomocy i całonocnego domu pomocy społecznej dla osób starszych, - popularyzacja Uniwersytetu Trzeciego Wieku	Starostwo Powiatowe OPS, PCPR, organizacje pozarządowe, i inni	2011-2020	PFRON, budżet powiatu, środki prywatne, inne
4.2 Integracja ze środowiskiem uchodźców i repatriantów	- wspieranie uchodźców i repatriantów poprzez specjalistyczne poradnictwo, pracę socjalną, doradztwo zawodowe, pomoc materialną	Starostwo Powiatowe, PCPR, OPS, organizacje pozarządowe, i inni	2011-2020	PFRON, budżet powiatu, środki prywatne, inne
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wsparcie ponownej integracji				
CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
4.3 Wsparcie osób zagrożonych bezrobociem i długotrwale bezrobotnych	- szerokie stosowanie odpowiednich narzędzi aktywizacji zawodowej, - uwzględnianie w aktywizacji zawodowej wsparcia psychologicznego i specjalistycznego poradnictwa, - wdrażanie projektów, mających na celu zarówno aktywizację zawodową jak i aktywizację/integrację społeczną, - rozwój instytucji wsparcia typu kluby pracy, kluby integracji społecznej, grupy samopomocowe, itd. - centrum kształcenia zawodowego, - wspieranie działalności ŚHP	PUP, PCPR, Starostwo Powiatowe, OPS, ŚHP, pracodawcy i inni	2011-2020	budżet powiatu, środki UE, budżet gminy

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

DZIAŁANIA NA RZECZ INNYCH GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM				
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wsparcie ponownej integracji				
CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
4.4 Zapobieganie i łagodzenie bezdomności	<ul style="list-style-type: none"> - praca socjalna z osobami zagrożonymi bezdomnością, - opracowanie i wdrożenie programów wychodzenia z bezdomności opartych na współpracy instytucji publicznych i niepublicznych, - pomoc materialna, - tworzenie mieszkań socjalnych/chronionych, - rozwój instytucji wsparcia: centrum przeciwdziałania bezdomności, - wzmocnienie współpracy instytucji publicznych i organizacji społecznych, - doskonalenie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością 	Starostwo Powiatowe, Gmina, PCPR, OPS, szkoła, placówki oświatowe i inni	2011-2020	budżet powiatu, środki UE, budżet gminy
4.5 Przeciwdziałanie i niwelowanie negatywnych skutków uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie w każdej gminie specjalistycznego poradnictwa dla uzależnionych, - wdrażanie programów terapeutyczno-leczniczych, - zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego dla rodzin osób uzależnionych, - wsparcie rozwoju instytucji samopomocowych: grupy aa, grup wsparcia - prowadzenie kampanii społecznych dot. profilaktyki uzależnień i propagowania zdrowego stylu życia - wzmocnienie współpracy instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze przeciwdziałania i terapii uzależnień 	Starostwo Powiatowe, PCPR, OPS, i inni	2011-2020	budżet powiatu, środki UE, budżet gminy

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

DZIAŁANIA NA RZECZ INNYCH GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM				
Przystosowanie struktury jednostek pomocy społecznej do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej				
CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA, METODY	REALIZATORZY PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
5.1 Usprawnianie współpracy między instytucjami pomocy społecznej	- tworzenie zespołów roboczych w celu możliwości szerszego współdziałania, wymiany doświadczeń oraz wzajemnego wsparcia, - utworzenie bazy adresowej instytucji pomocowych, - opracowywanie i wdrażanie wspólnych lokalnych, specjalistycznych programów społecznych i innych, - utworzenie i współpraca z gminnymi zespołami interdyscyplinarnymi.	PCPR, OPS, Gmina, szkoła, kuratorzy sądowi, policja, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki opiek.-wychowawcze i inni	2011-2020	budżet powiatu, środki UE, budżet gminy
5.2 Doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej	- stałe doszktałcanie pracowników i wspieranie zdobywania nowych umiejętności poprzez udział pracowników w: szkoleniach, seminariach, konferencjach, kursach, studiach podyplomowych	PCPR, OPS, DOPS i inni	2011-2020	budżet Państwa, środki UE, budżet powiatu, budżet gminy

5. Ewaluacja - monitoring i realizacja celów strategicznych

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie wołowskim będzie realizowana zgodnie z przyjętymi kierunkami działań.

Realizacji strategii przewodniczyć będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie oraz organizacje i instytucje odpowiadające za kształt polityki rozwojowej i wspierającej rozwój społeczny powiatu.

Realizacja zadań zawartych w strategii wymagać będzie określonych nakładów finansowych. Do przewidywanych źródeł finansowania tych zadań należeć będą: środki własne samorządów powiatowych i gminnych, środki z budżetu administracji rządowej, środki strukturalne Unii Europejskiej, środki funduszy celowych, dotacje organizacji pozarządowych.

Monitoring będzie polegał na:

1. analizie danych statystycznych,
2. analizie danych urzędowych,
3. badaniach służących wytworzeniu informacji o efektywności dotychczasowych działań.

Zakończenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu wołowskiego ma służyć harmonijnemu rozwojowi powiatu oraz ma na celu poprawę jakości życia rodzin zamieszkujących powiat wołowski. Jednocześnie ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu pewnych grup ludności oraz pomocy w przewyciężaniu problemów społecznych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna stanowić także narzędzie wykorzystywane w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację zadań polityki społecznej z funduszy europejskich.

Strategia jako dokument musi być poddawana okresowej ocenie i weryfikacji oraz niezbędnym modyfikacjom. Dlatego też jest dokumentem elastycznym i otwartym, w którym można wprowadzać zmiany zgodnie z zachodzącymi procesami w otoczeniu.

